

დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების საჩუქრის დასახელო რაჩეო

ტომი 2

დემოკრატიული კულტურის
კომპეტენციების დესკრიპტორები

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების საჩემოგონდარსიო ჩარჩო

ტომი 2

დემოკრატიული კულტურის
კომპეტენციების დესკრიპტორები

REFERENCE FRAMEWORK OF COMPETENCES
FOR DEMOCRATIC CULTURE (Volume 2)
ISBN 978-92-871-8573-0 (three-volume box set)

წინამდებარე პუბლიკაციაში შესულ მოსაზრებებზე პასუხისმგებელი არიან ნაშრომის ავტორები და ავტორთა მოსაზრებები შესაძლოა არ ასახავდეს ევროპის საბჭოს ოფიციალურ პოზიციას.

ყველა უფლება დაცულია. დაუშვებელია წინამდებარე გამოცემაში შესული მასალის თარგმნა, გამრავლება ან გავრცელება ნებისმიერი ფორმით ან საშუალებით, ელექტრონული (CD-Rom, ინტერნეტი და ა. შ.), მექანიკური, მათ შორის, ფოტოგრაფიული, ჩანაწერით თუ ინფორმაციის შენახვისა და გავრცელების სხვა ნებისმიერი საშუალებით, კომუნიკაციის დირექტორატის წინასწარი წერილობითი ნებართვის გარეშე.
(F-67075 Strasbourg Cedex ან publishing@coe.int).

გარეკანისა და გამოცემის დიზაინი: დოკუმენტებისა და პუბლიკაციების დეპარტამენტი (SPDP), ევროპის საბჭო
ფოტო გარეკანზე: © Shutterstock
ფოტოები: iStockphoto.com
დაკაბადონება: Jouve, Paris
ევროპის საბჭოს გამომცემლობა, F-67075 Strasbourg Cedex,
<http://book.coe.int>, www.coe.int
© ევროპის საბჭო, 2018 წლის აპრილი, ინგლისური გამოცემა

გამოცემა ქართულ ენაზე:
**დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების
სარეკომენდაციო ჩარჩო – ტომი 2**
ISBN 978-9941-8-0732-9 (სამივე ტომის)
ISBN 978-9941-8-0734-3 (მეორე ტომის)

ქართული გამოცემა მომზადდა ევროპის საბჭოს თამშობით და მხარდაჭერით. ქართულ თარგმანზე პასუხისმგებლობა სრულად ეკისრება ქართულ მხარეს.

© მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი, 2018 წლის დეკემბერი, ქართული გამოცემა

მთარგმნელი: მაია გვიტიძე
რედაქტორები: ნათია ნაცვლიშვილი
თეონა სილაგაძე
დაკაბადონება: ბესიკ დანელია
დაიბეჭდა: შპს „სემანში“

საჩივრი

წინათქმა	5
წინასიტყვაობა	7
მადლობა	11
შესავალი	15
თავი 1 – ძირითადი დესკრიპტორები	23
თავი 2 – დამოკიდებული დესკრიპტორების სრული ნაკრები	37
თავი 3 – დესკრიპტორების შექმნის, გამოცდისა და სკალირების პროცესი	85
დასკვნა	91
დამატებითი საკითხავი	93

თვალსაჩინოებისათვის, დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების მოდელი შეგიძლიათ იხილოთ მოცემული პუბლიკაციის ბოლო გვერდზე.

წინათქმა

ღემოკრატიული კანონებისა და ინსტიტუტების ეფექტური ფუნქციონირების აუცილებელ პირობას წარმოადგენს ის, რომ ეს კანონები და ინსტიტუტები ეფუძნებოდეს დემოკრატიის კულტურას. ამის უზრუნველსაყოფად უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება განათლებას. მოცემული დასკვნა გაკეთებულ იქნა ევროპის საბჭოს სახელმწიფოებისა და მთავრობების მეთაურთა მესამე სამიტზე, რომელიც გაიმართა ვარშავაში, 2005 წელს. სწორედ ეს გახდა საფუძველი იმისა, რომ ჩვენს ორგანიზაციას დაევალა „მოქალაქეებს შორის დემოკრატიული კულტურის ხელშეწყობა“. ამ მიმართულებით უმნიშვნელოვანესია უზრუნველყოფა იმისა, რომ ახალგაზრდებმა შეიძინონ ის ცოდნა, ღირებულებები და უნარები, რომლებსაც უნდა ფლობდეს პასუხისმგებელი მოქალაქე, თანამედროვე, მრავალფეროვან და დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

აღნიშნული თარიღიდან მოყოლებული, წევრი სახელმწიფოების მიერ არაერთი ინიციატივა იქნა დანერგილი და განხორციელებული ამ მიმართულებით. თუმცა, მიზნის მიღწევისათვის საჭიროა სამოქალაქო განათლების საერთო მიზნებზე უფრო მტკიცე ფოკუსირება და დასახული მიზნების უფრო მკაფიო გაგება. დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების ჩვენ მიერ შემუშავებული სარეკომენდაციო ჩარჩო სწორედ ამ ხარვეზის აღმოფხვრას ემსახურება.

აღნიშნული ჩარჩოს დანერგვის აუცილებლობა დღის წესრიგში დადგა იმ რიგ ტერორისტულ აქტებთან დაკავშირებით, რომლებსაც ბოლო დროს ადგილი აქვს მთელი ევროპის მასშტაბით. განათლება წარმოადგენს როგორც საშუალო, ასევე გრძელვადიან ინვესტიციას ძალადობრივი ექსტრემიზმისა და რადიკალიზმის აღკვეთის გზაზე, თუმცა მოქმედება და აღნიშნული მიმართულებით მუშაობა დაუყოვნებლივ უნდა დაიწყოს. ზემოთ თქმულის

გათვალისწინებით, კომპეტენციათა მოდელი, რომელიც დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების სარეკომენდაციო ჩარჩოს პირველ ტომში არის შესული, ერთსულოვნად იქნა მოწონებული ევროპის საბჭოს განათლების მინისტრთა მუდმივმოქმედი კონფერენციის 25-ე სხდომაზე, რომელიც გაიმართა ბრიუსელში, 2016 წელს.

დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების სარეკომენდაციო ჩარჩო იმ ფართო კონსულტაციებისა და პრაქტიკაში დანერგვის მცდელობების შედეგია, რომლებსაც ადგილი ჰქონდა ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოებში და არა მარტო ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოებში. აღნიშნული ჩარჩო ეფუძნება ჩვენი დემოკრატიული საზოგადოებებისათვის საერთო პრინციპებს. მასში მოცემულია ის ინსტრუმენტები და მნიშვნელოვანი მიდგომები, რომლებსაც უნდა ფლობდენ ადამიანები, განათლების ნებისმიერ დონეზე, რათა მათ განუვითარდეთ საზოგადოებისადმი კუთვნილების გრძნობა და შეძლონ, თავიანთი წვლილი შეიტანონ იმ დემოკრატიულ საზოგადოებებში, რომლებშიც ჩვენ ვცხოვრობთ. ამგვარად, მოცემული სარეკომენდაციო ჩარჩო განათლების სისტემებს სთავაზობს მათი მოქმედების საერთო ხედვას, და, ამავე დროს, ითვალისწინებს პედაგოგიური მიდგომების სიმრავლესა და მრავალფეროვნებას.

დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების წინამდებარე სარეკომენდაციო ჩარჩოს მიზანს წარმოადგენს წევრი სახელმწიფოების დახმარება, რათა მათ შეძლონ, განათლების საშუალებით, ღია, ტოლერანტული და მრავალფეროვანი საზოგადოებების ჩამოყალიბება. ვიმედოვნებ, რომ წევრი სახელმწიფოები აქტიურად გაიზიარებენ წინამდებარე ინსტრუმენტს და მისი დანერგვით მნიშვნელოვან სარგებელს მოუტანენ საზოგადოებას.

ტორბიორნ იაგლანდი

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი

წინასიტყვაობა

ჩოგორ საზოგადოებაში იცხოვრებენ ჩვენი შვილები ხვალ? ამას მნიშვნელოვანწილად განსაზღვრავს ის, თუ როგორ განათლებას ვაძლევთ ჩვენ მათ დღეს. განათლება გადაწყვეტ როლს თამაშობს ჩვენი მომავლის ფორმირებაში და ასახავს იმ მსოფლიოს, რომელშიც გვსურს, რომ ჩვენმა მომავალმა თაობებმა იცხოვრონ.

დემოკრატია ევროპის საბჭოს სამი ძირითადი საყრდენიდან ერთ-ერთია და დაუშვებელია ევროპის წევრ სახელმწიფოებს მტკიცედ არ სწამდეთ, რომ იგი რჩება ჩვენი მომავალი საზოგადოებების უმთავრეს და ძირითად საფუძვლად. მიუხედავად იმისა, თუ რამდენად მყარია ჩვენი ინსტიტუტები, მათი ჭეშმარიტად დემოკრატიული ფუნქციონირება დიდად არის დამოკიდებული მასზე, თუ რამდენად სრულად აცნობიერებენ ჩვენი მოქალაქეები არა მხოლოდ მათი საარჩევნო უფლების მნიშვნელობას, არამედ იმ ღირებულებებს, რომლებიც საფუძვლად უდევს ამ ინსტიტუტებს. ჩვენი განათლების სისტემებისა და სკოლების მიზანს წარმოადგენს ახალგაზრდა თაობების აღზრდა, რომლებიც იქნებიან დემოკრატიულ პროცესებში აქტიურად ჩართული და პასუხისმგებლობით აღსავსე პირები; სხვაგვარად წარმოუდგენელია ისეთი რთული, მულტიკულტურული და სწრაფადგანვითარებადი საზოგადოება, რომელშიც ჩვენ დღეს ვცხოვრობთ. ჩვენს ცხოვრებაში კვანტური კომპიუტერისა და ხელოვნური ინტელექტის შემოსვლასთან დაკავშირებით, კიდევ უფრო მეტ მნიშვნელობას იძენს ის, რომ ჩვენი შვილები და მომავალი თაობები აღჭურვილი იყვნენ იმ ღირებულებებით, დამოკიდებულებებით, უნარებით, ცოდნითა და კრიტიკული აზროვნებით, რომლებიც მათ საშუალებას მისცემს, პასუხისმგებლობით მიუდგნენ თავიანთ გადაწყვეტილებებს ისევე თავიანთი მომავლის შესახებ.

დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების სარეკომენდაციო ჩარჩოს შექმნის საფუძველი გახდა მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ განათლების სისტე-

მათა, სკოლებისა და უნივერსიტეტების ძირითად დანიშნულებად უნდა იქცეს ახალგაზრდა თაობების მომზადება დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის. აღნიშნული მოიცავს იმის უზრუნველყოფას, რომ მოსწავლეები და სტუდენტები ფლობდნენ ცოდნას იმ გამოწვევების შესახებ, რომელთა წინაშეც ისინი დგანან, და მათ მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების შედეგების შესახებ, იმის შესახებ, თუ რისი გაკეთება შეუძლიათ მათ და რისი კეთებისგან უნდა შეიკავონ თავი. აღნიშნულის მისაღწევად, საკმარისი არ არის მხოლოდ ცოდნა, არამედ საჭიროა სათანადო კომპეტენციებიც. შესაბამისად, დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების წინამდებარე სარეკომენდაციო ჩარჩოს მიზანს წარმოადგენს ამ კომპეტენციების განმარტება.

დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების სარეკომენდაციო ჩარჩო შედგება სამი ტომისაგან.

პუბლიკაციის პირველ ტომში შესულია კომპეტენციების მოდელი, რომელიც შექმნილია საერთაშორისო ექსპერტთა მულტიდისციპლინური გუნდის მიერ, და წარმოადგენს ამ გუნდის მიერ წარმოებული ფართო კვლევებისა და კონსულტაციების შედეგს.

დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების სარეკომენდაციო ჩარჩო მოიცავს 20 კომპეტენციას, რომელიც, სფეროების მიხედვით, გადანაწილებულია ოთხ ჯგუფში. ეს ჯგუფებია: ღირებულებები, დამოკიდებულებები, უნარები და ცოდნა და კრიტიკული გააზრება. პუბლიკაციის პირველ ტომში მოცემულია ინფორმაცია იმ კონტექსტის შესახებ, რომელშიც შეიქმნა აღნიშნული მოდელი, აღწერილია ამ მოდელის შექმნის პროცესი და ახსნილია, თუ როგორ უნდა იქნეს გამოყენებული დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების სარეკომენდაციო ჩარჩო.

მეორე ტომში ფორმულირებულია თითოეულ კომპეტენციასთან დაკავშირებული სწავლის მიზნები და შედეგები – ე.წ. დესკრიპტორები, რომლებიც დაეხმარება პედაგოგებსა და განათლების პროცესებში მონაწილე პირებს, შექმნან სასწავლო სიტუაციები, რომლებიც საშუალებას მისცემს მათ, დააკვირდნენ მოსწავლეების მიერ გამოვლენილ და მოცემულ კომპეტენციებთან დაკავშირებულ ქცევას. აღნიშნულ ტომში შესული დესკრიპტორები გამოცდილ იქნა 16 წევრ სახელმწიფოში, იმ სკოლებში და იმ მასწავლებლების მიერ, რომლებმაც სურვილი გამოთქვეს, ყოფილიყვნენ პირველები მოცემული დესკრიპტორების გამოცდის საქმეში.

მესამე ტომში შესულია რეკომენდაციები იმის თაობაზე, თუ როგორ შეიძლება იქნეს გამოყენებული კომპეტენციების მოცემული მოდელი ექვს სასწავლო კონტექსტში. აღნიშნულ მასალაზე მუშაობა კვლავაც გრძელდება და მათი დასრულების შემდეგ, აღნიშნულ ტომში დამატებული იქნება შესაბამისი თავები.

წინამდებარე ჩარჩო წარმოადგენს ინსტრუმენტს, რომელიც დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციათა სწავლებისადმი ინდივიდუალური მიდგომების შემუშავების შესაძლებლობებს გთავაზობს, რომლებიც საერთო მიზანს ემსახურება. მიუხედავად იმისა, რომ არ არსებობს მოთხოვნა იმასთან დაკავშირებით, რომ მოცემული ტომები ერთბაშად და თანამიმდევრობით იქნეს გამოყენებული სწავლების პროცესში, სამივე ტომი ერთ მთლიანობას წარმოადგენს და ჩვენ ვურჩევთ პედაგოგებსა და განათლების სფეროს სპეციალისტებს, სრულყოფილად გაეცნონ ჩვენ მიერ შემოთავაზებულ ჩარჩოს, ვიდრე მიიღებდნენ გადაწყვეტილებას მათ საკუთარ და კონკრეტულ საჭიროებებსა და კონტექსტზე მორგებული მიდგომის შესახებ.

მოხარული ვართ, რომ მოგვეცა შესაძლებლობა, წევრ სახელმწიფოებს შევთავაზოთ დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების სარეკომენდაციო ჩარჩო, რომელიც თავდაუზოგავი შრომის შედეგი და ინტენსიური კონსულტაციებისა და სიახლეების მიღებისათვის მზაობის ნათელი მაგალითია. ვიმედოვნებთ, რომ ბევრი თქვენთაგანი სწორედ იმ სულისკვეთებით შეუდგება მის განხორციელებას, რა სულისკვეთებითაც ჩვენ მას გთავაზობთ: საკუთარი წვლილი შევიტანოთ ძალისხმევაში, რომელიც ჩვენი შვილებისათვის ყველაზე სასურველი მომავლის შექმნას ემსახურება.

სნეჟანა სამარძინ-მარკოვიჩი

ევროპის საბჭო

დემოკრატიის დირექტორატის ხელმძღვანელი

გაღწერა

ავსონია გუნდი

დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების სარეკომენდაციო ჩარჩოს შექმნაში განათლების დეპარტამენტთან ერთად მონაწილე საერთაშორისო ექსპერტები არიან:

მარტინ ბარეტი
ლუისა დე ბივარ ბლეკი
მაიკლ ბირამი
იაროსლავ ფალტინი
ლარშ გუდმუნდსონი
ჰილიგე ვანტ ლანდი
კლაუდია ლენცი
პასკალ მომპონტ-გალარდი
მილიცა პოპოვიჩი
კალინ რუსი
სალვადორ სალა
ნატალია ვოსკრესენსკაია
პაველ შაგა

ევროპის საბჭოს განათლების დეპარტამენტი

- ▶ შურ ბერგანი – დეპარტამენტის ხელმძღვანელი
- ▶ ვილანო კირიაცი – განათლების პოლიტიკის განყოფილების ხელმძღვანელი
- ▶ კრისტოფერ რეინოლდსი – პროექტის მთავარი მენეჯერი
- ▶ მირეი უენდლინგი და კლოდინ მარტინ-ოსუალდი – ასისტენტები

განაუღი დაგანაუგისა და აღმორენილი მხარდაჭერისათვის

ევროპის საბჭოს განათლების დეპარტამენტი განსაკუთრებულ მადლობას უხდის შემდეგ პირებს, პროექტის განხორციელებაში აღმოჩენილი მხარდაჭერისათვის:

- ▶ ჯოსეფ დალერესი და ესტერ რაბასა გრაუ, ევროპის საბჭოში ანდორას წარმომადგენლობის მუდმივი წევრები, 2012 წლიდან 2017 წლამდე;
- ▶ ჯერმინ დონდერლინგერი, ინდრიჩ ფრიჩი და ეტიენ ჯილიარდი, ევროპის საბჭოს განათლების პოლიტიკისა და პრაქტიკის საორგანიზაციო კომიტეტის თავმჯდომარეები, 2012 წლიდან 2018 წლამდე;
- ▶ ქეთევან ნატრიაშვილი, განათლების მინისტრის მოადგილე, საქართველო.

პროექტს, რომლის ფარგლებშიც განხორციელდა დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების სარეკომენდაციო ჩარჩოს შემუშავება, აქტიური და ფინანსური მხარდაჭერა გაუწია ანდორას, ბელგიის, კვიპროსის, ჩეხეთის რესპუბლიკის, საქართველოს, საბერძნეთისა და ნორვეგიის განათლების სამინისტროებმა.

განათლების დეპარტამენტი მადლობას უხდის ევროპის ვერგელანდის ცენტრსა და ტიმიშოარას ინტერკულტურული ურთიერთობების ინსტიტუტს, პროექტის ფარგლებში განხორციელებული ტრენინგისა და პილოტირების მიმართულებით გაწეული მნიშვნელოვანი დახმარებისათვის.

პროექტში მონაწილე პირები

ევროპის საბჭოს განათლების დეპარტამენტი მადლობას უხდის ქვემოთ ხსენებულ პირებს იმ წვლილისათვის, რომელიც მათ შეიტანეს დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების მოდელის შექმნის საქმეში:

ერიკ ამნა, მატია ბაიუთი, ლეონს ბეკემანსი, ცეზარ ბირზეა, ლავინია ბრაჩი, ფაბიანა კარდელი, მარისა კავალი, ეიდან კლიფორდი, დანიელ კოსტე, ქუე ან დანგი, ლეა დევჩევა, დარლა დეარდორფი, მიგელ ანხელ გარსია ლოპესი, რალოფ გაუვეიერი, როლოფ გოლობი, ფერნანდა გონსალეს დრეჰერი, რიჩარდ ჰარისი, პრუ ჰოლმსი, ბრიონი ჰოსკინსი, ქეროლან ჰოუარტი, ტედ ჰადლსტონი, ელენე ჯიბლადე, ანდრეას კორბერი, ილდიკო ლაზარი, რეიჩელ ლინდნერი, პეტერ მაკეკი, ჯულია მარლიერი, გიომ მარქსი, დევიდ მიულერი, ნათია ნაცვლიშვილი, იანა

ნესტიან სანდუ, რეინჰილდ ოტე, სტავროლა ფილიპო, ალისონ პიპსი, აგოსტინო პორტერა, მარჟენა რაფაელსკა, მონიკ როინე, რობერტო რუფინო, ფლორინ ალინ სავა, ჰიუ სტარკი, ოლენა სტისლავსკა, ანგელა ტესილეანუ, ფელისა ტიბიტსი, ჯუდიტ ტორნეი-პურტა, ანგელოს ვალიანატოსი, მანუელა ვაგნერი, შარლოტ უისლანდერი, რობინ უილსონი, ულრიკე ვოლფ-ჯონტოფსონი, ფატმიროშ გემალა.

და ბოლოს, განათლების დეპარტამენტი გულწრფელ მადლობას უხდის იმ მასწავლებლებს, მასწავლებელთა ტრენინგებსა და განვითარებაზე პასუხისმგებელ პირებსა და სკოლების ადმინისტრაციის წევრებს, რომელთა ხელშეწყობითაც განხორციელდა პროექტის პილოტირება, მათ მიერ გამოჩენილი მონდომების, ენთუზიამისა და თანამშრომლობისათვის მზადყოფნისათვის.

შესავალი

ღემოკრათული კულტურის კომპეტენციების სარეკომენდაციო ჩარჩოში (შემდგომში სარეკომენდაციო ჩარჩო) შემავალი 20 კომპეტენციიდან ყოველი კომპეტენციისათვის შემუშავდა და გამოცდილ იქნა დესკრიპტორები. როგორც წინამდებარე პუბლიკაციის პირველ ტომში აღვნიშნეთ, დესკრიპტორები ორი მიმართულებით გამოიყენება:

1. ცალკეული პირის ან ჯგუფის შემთხვევაში, ამ პირის ან ჯგუფის მიერ მოცემული კომპეტენციის დაუფლებისა და ათვისების დონის შესაფასებლად, რაც ემსახურება იმ სფეროს ან სფეროების აღმოჩენას, რომელიც კომპეტენციის სრულყოფილად დაუფლებასა და ათვისებას აფერხებს და რომელიც გაუმჯობესებას საჭიროებს, ასევე, სწავლის საჭიროებების განსაზღვრას, ან სწავლის გარკვეული პერიოდის შემდეგ მოსწავლეთა მიერ კომპეტენციის დაუფლებისა და ათვისების დონისა და ამ მიმართულებით მათი მიღწევების შეფასებას;
2. ინსტრუმენტის სახით, რომლის დახმარებითაც განათლების სფეროზე პასუხისმგებელი პირები შეძლებენ სასწავლო პროცესის დაგეგმვას,

დანერგვასა და შეფასებას, როგორც ფორმალური, ასევე, არაფორმალური განათლების ფარგლებში.

დესკრიპტორი წარმოადგენს წინადადების ფორმით ჩამოყალიბებულ განაცხადს, რომელიც აღწერს პირის მიერ გამოვლენილ ქცევებს, რომლებიც მიანიშნებს, რომ ეს პირი გარკვეულ დონეზე ფლობს შესაბამის კომპეტენციას.

არსებობს ბევრი გზა, რომლის საშუალებითაც შესაძლებელია შეფასდეს, თუ რა დონეზე ფლობს პირი ამა თუ იმ კომპეტენციას, ამ პირის მიერ გამოვლენილ ქცევაზე დაკვირვებით; სწორედ ამგვარად ფასდება დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციებიც. თუმცა კომპეტენციათა გააქტიურებისათვის საჭიროა, პირველ რიგში, განისაზღვროს ის ქცევები, რომლებიც ადასტურებს, რომ პირი გარკვეულ დონეზე ფლობს კონკრეტულ კომპეტენციას.

წინამდებარე პუბლიკაციაში შესული დესკრიპტორები აკმაყოფილებს ამ მოთხოვნას, ვინაიდან ისინი შემუშავდა თანმიმდევრული და სისტემატური პროცესის საშუალებით, რომელიც მათ პრაქტიკულ გამოცდასაც მოიცავდა და რომელშიც მონაწილეობას იღებდა განათლების სფეროს სპეციალისტების დიდი ჯგუფი; აგრეთვე, მოცემული დესკრიპტორების პილოტირება განხორციელდა ევროპის სხვადასხვა ქვეყანაში, ერთმანეთისგან განსხვავებულ სასწავლო გარემოში. აღნიშნული პროცესი დეტალურად არის აღწერილი წინამდებარე ტომის მესამე თავში.

დესკრიპტორების პილოტირების შედეგად ჩამოყალიბდა დესკრიპტორების ორი ჯგუფი:

- ▶ მოცემული ტომის პირველ თავში შესულია 135 ძირითადი დესკრიპტორისაგან შემდგარი დესკრიპტორთა ჯგუფი; თითოეულ კომპეტენციას გარკვეული რაოდენობის დესკრიპტორები შეესაბამება, რომელთა საშუალებითაც მკაფიოდ არის შესაძლებელი იმის განსაზღვრა, თუ რა დონეზე (ელემენტარულ, საშუალო თუ მაღალ დონეზე) ფლობს მოსწავლე შესაბამის კომპეტენციას;
- ▶ მოცემული ტომის მეორე თავში შესულია დესკრიპტორთა უფრო დიდი ჯგუფი, რომელიც 447 დესკრიპტორს მოიცავს. აღნიშნულ ჯგუფში შესულია როგორც ძირითადი დესკრიპტორები, ასევე, დამატებითი დესკრიპტორები, რომელთაგანაც ზოგიერთი გამოიყენება შესაბამისი კომპე-

ტენციის დაუფლებისა და ათვისების დონის განსაზღვრის მიზნით, ხოლო დანარჩენი დესკრიპტორებით შესაძლებელია შეფასდეს შესაბამისი კომპეტენციის დაუფლებისა და ათვისების დონე როგორც – ელემენტარულსა და საშუალოს შორის, ან საშუალოსა და მაღალს შორის (ცხრილებში ამგვარი დესკრიპტორები აღნიშნულია, როგორც ე/ს (ელემენტარული/საშუალო) ან როგორც ს/მ (საშუალო/მაღალი), შესაბამისად. დესკრიპტორებს, ასევე, მინიჭებული აქვთ საიდენტიფიკაციო ნომრები და, მე-2 თავში მოცემულ დესკრიპტორების ჩამონათვალში, იმ დესკრიპტორების შემთხვევაში, რომლებიც ძირითად დესკრიპტორებს წარმოადგენენ, ასევე, მითითებულია ძირითადი დესკრიპტორის საიდენტიფიკაციო ნომერი, რა ნომრითაც ეს დესკრიპტორები პირველ თავშია შესული.

ზოგიერთი დესკრიპტორი თითქმის ანალოგიურია და, ფაქტობრივად, ერთსა და იმავე შინაარსს გამოხატავს, თუმცა ამგვარი დესკრიპტორების ჩართვა ემსახურება მომხმარებლისათვის არჩევანის შეთავაზებას (და დესკრიპტორების სხვა ენაზე თარგმნისას, შესაძლებელია რომელიმე მათგანი უფრო მარტივად სათარგმნი აღმოჩნდეს).

20 კომპეტენციიდან 14 კომპეტენციის შემთხვევაში, კომპეტენციის დაუფლებისა და ათვისების თითოეულ დონეს 2-2 დესკრიპტორი შეესაბამება. დანარჩენი კომპეტენციები გამონაკლისს წარმოადგენს, რის მიზეზებზეც ქვემოთ ვისაუბრებთ.

კომპეტენციის – „კულტურული მრავალფეროვნების დაფასება“ – შემთხვევაში, შესაძლებელი გახდა მხოლოდ ერთი დესკრიპტორის იდენტიფიცირება, რომელიც ადასტურებს მოცემული კომპეტენციის საშუალო დონეზე ფლობას. კომპეტენციის – „პასუხისმგებლობა“ – შემთხვევაში, შესაძლებელი გახდა მხოლოდ ერთი დესკრიპტორის იდენტიფიცირება, რომელიც ადასტურებს მოცემული კომპეტენციის მაღალ დონეზე ფლობას. ასევე, ერთი დესკრიპტორი იქნა იდენტიფიცირებული კომპეტენციის – „ენისა და კომუნიკაციის ცოდნა-შემეცნება და კრიტიკული გააზრება“ – შემთხვევაში, რომელიც ადასტურებს მოცემული კომპეტენციის ელემენტარულ დონეზე ფლობას.

კომპეტენციის – „დემოკრატიის, სამართლიანობის, კეთილსინდისიერების, თანასწორობისა და კანონის უზენაესობის დაფასება“ – შემთხვევაში, გამოვ-

ლინდა სამ-სამი ძირითადი დესკრიპტორი, რომელიც ადასტურებს მოცემული კომპეტენციის ფლობას თითოეულ დონეზე. ასევე, სამი ძირითადი დესკრიპტორი შეირჩა კომპეტენციის – „გაურკვევლობისადმი შემწყნარებლური დამოკიდებულება“ – შემთხვევაში, რომლებიც ადასტურებს მოცემული კომპეტენციის საშუალო დონეზე ფლობას.

გარდა ამისა, კომპეტენციის – „მსოფლიოს შეცნობა-შემეცნება და კრიტიკული გააზრება“ – კომპლექსურობის გათვალისწინებით, ექვს-ექვსი ძირითადი დესკრიპტორი შეირჩა, რომელიც ადასტურებს მოცემული კომპეტენციის ელემენტარულ და მაღალ დონეებზე ფლობას. რაც შეეხება იმავე კომპეტენციის საშუალო დონეზე ფლობას, ამ მიზნით შეირჩა შვიდი დესკრიპტორი.

დესკრიპტორების პილოტირების პერიოდში შეგროვებული მონაცემების სტატისტიკური დამუშავების შედეგად, დასტურდება მათი კუმულაციური ხასიათი. ეს ნიშნავს, რომ მაღალია ალბათობა იმისა, რომ თუ პირი დამოუკიდებლად და დამაჯერებლად ავლენს ქცევას, რომელიც კონკრეტული კომპეტენციის იმ შესაბამის დესკრიპტორშია აღწერილი, რომელიც კომპეტენციის მაღალ დონეზე ფლობას ადასტურებს, ეს პირი თავისუფლად შეძლებს იმ დესკრიპტორებში აღწერილი ქცევის გამოვლენას, რომლებიც ადასტურებს მოცემული კომპეტენციის დაუფლებასა და ათვისებას საშუალო ან ელემენტარულ დონეზე. მსგავსად ამისა, მაღალია ალბათობა იმისა, რომ თუ პირი დამოუკიდებლად და დამაჯერებლად ავლენს ქცევას, რომელიც კონკრეტული კომპეტენციის იმ შესაბამის დესკრიპტორშია აღწერილი, რომელიც კომპეტენციის საშუალო დონეზე ფლობას ადასტურებს, ეს პირი თავისუფლად შეძლებს იმ დესკრიპტორებში აღწერილი ქცევის გამოვლენას, რომლებიც ადასტურებს მოცემული კომპეტენციის დაუფლებასა და ათვისებას ელემენტარულ დონეზე.

თუმცა ეს არ ნიშნავს იმას, რომ მას შემდეგ, რაც პირი გარკვეულ დონეზე დაუფლება კომპეტენციას, მხოლოდ ამ კომპეტენციის გაუმჯობესება და მაღალ დონეზე განვითარება ხდება. არსებობს უამრავი ფაქტორი, მათ შორის, ასაკის მატება, სოციალური გარემოს ცვლილება, გარკვეული ტრამვები და ა.შ. რომლებმაც შესაძლოა გამოიწვიონ კონკრეტული კომპეტენციის დროებითი რეგრესი, რა შემთხვევაშიც გარკვეული დამატებითი ძალისხმევაა საჭირო იმისათვის, რომ პირმა დაიბრუნოს კომპეტენციის ის დონე, რომელსაც მანამდე ფლობდა.

იმისათვის, რომ კომპეტენციების დესკრიპტორები განათლების სფეროს სპეციალისტებისთვის გამოსადეგი ყოფილიყო, დესკრიპტორების ფორმულირებაში გამოყენებულ იქნა სწავლის შედეგების ენა. აღნიშნული ნიშნავს იმას, რომ თითოეული დესკრიპტორი, უმეტესწილად, იწყება მოქმედების გამოხატველი ზმნით, რომელსაც მოსდევს დამატება, და დესკრიპტორებში აღწერილი ქმედებები ექვემდებარება დაკვირვებას და შეფასებას. ამასთან, იმის გათვალისწინებით, რომ, როგორც წინამდებარე პუბლიკაციის პირველ თავშია აღწერილი, კონკრეტულ სიტუაციებში, როგორც წესი, გამოიყენება ერთად დაჯგუფებული კომპეტენციები, ეს ნიშნავს იმას, რომ სხვადასხვა კომპეტენციის დესკრიპტორები, პირველ რიგში, შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს სასწავლო აქტივობის სწავლის შედეგების ფორმულირებაში. თუმცა დესკრიპტორები პირდაპირ არ უნდა მოვარგოთ ამ მიზანს, ვინაიდან, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ისინი უკავშირდება კომპეტენციების დაუფლებასა და ათვისებას, და არა მიღწევებს, ანუ რომელიმე კონკრეტული სასწავლო აქტივობის შედეგს. კომპეტენციის ფლობასა და მიღწევებს შორის სხვაობაზე საუბარია წინამდებარე პუბლიკაციის მე-3 ტომის მე-3 თავში, რომელშიც დეტალურად არის განხილული შეფასებასთან დაკავშირებული საკითხები.

კომპეტენციათა დაუფლებისა და ათვისების სამი დონე (ელემენტარული, საშუალო და მაღალი), რომლის მიხედვითაც დაჯგუფდა დესკრიპტორები, არ შეიძლება პირდაპირ იქნეს დაკავშირებული განათლების დონესთან. დესკრიპტორებში არის გარკვეული ელემენტები, განსაკუთრებით ისინი, რომლებიც უკავშირდება ცოდნასა და კრიტიკულ გააზრებას, რომელთა შემთხვევაშიც, კომპეტენციის მაღალი დონე განათლების მაღალ დონეს უკავშირდება. თუმცა, ღირებულებების, დამოკიდებულებებისა და უნარების შემთხვევაში, ძალიან ბევრი ელემენტის დაუფლება შესაძლებელია ადრეულ ასაკში, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მათი დახვეწა და უფრო მაღალ დონეზე დაუფლება მოგვიანებით ხდება.

კომპეტენციების დესკრიპტორების გამოყენება ძირითადად დაკვირვებას უკავშირდება. რეგულარული დაკვირვება სწავლებისა და სწავლის პროცესის განუყოფელი ნაწილი ხდება. მასწავლებლები, თავიანთ ყოველდღიურ პროფესიულ ცხოვრებაში, რეგულარულად მიმართავენ მოსწავლეებზე დაკვირვების მეთოდს, ხშირად ამას გაუცნობიერებლადაც აკეთებენ და შესაძლებელია არც ის ჰქონდეთ გააზრებული, თუ როგორ ამუშავებენ მოსწავლეებზე

დაკვირვების შედეგებს. თუმცა, დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების სწავლებისას, დესკრიპტორების გამოყენებით მოსწავლეების ქცევაზე დაკვირვებას გაცნობიერებული მიდგომა და გულდასმით დაგეგმვა სჭირდება.

დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების სწავლებისას, საჭიროა რამდენიმე ასპექტის გათვალისწინება:

- ▶ დაკვირვება უნდა წარიმართოს ისე, რომ არ შეფერხდეს სწავლის პროცესი ან მოსწავლეები არაკომფორტულ სიტუაციაში არ აღმოჩნდნენ.
- ▶ დაკვირვება უნდა ხდებოდეს განსხვავებულ სიტუაციებზე, მათ შორის იმაზე, თუ როგორ რეაგირებს მოსწავლე კონკრეტულ ამოცანაზე, როგორ ასრულებს დამოუკიდებელ სამუშაოს საკლასო გარემოში, როგორ ურთიერთობს მასწავლებელთან და თავის თანატოლებთან საკლასო აქტივობების დროს, ან კლასგარეშე აქტივობების შესრულებისას.
- ▶ ვინაიდან კონკრეტულ სიტუაციებში, როგორც წესი, ერთად დაჯგუფებული კომპეტენციები გამოიყენება, მოსწავლეების მიერ კონკრეტულ სიტუაციაში გამოვლენილი ქცევა უნდა დაკავშირდეს არაერთ რომელიმე კონკრეტულ დესკრიპტორთან, არამედ რამდენიმე დესკრიპტორთან.
- ▶ დესკრიპტორების გამოყენება არა მხოლოდ დაკვირვებისთვის არის ხელსაყრელი, არამედ მოსწავლეების მიერ გამოვლენილი ქცევის შესახებ შენიშვნების ჩასაწერადაც: გაცილებით მარტივია შესაბამისი მზა დესკრიპტორის კოდის გასწვრივ შენიშვნის დატანა, ვიდრე მოსწავლის მიერ გამოვლენილი ქცევის სრული აღწერა. ეფექტური დაკვირვება გულისხმობს ჩანაწერების გაკეთებას, და არა მხოლოდ მეხსიერებაზე დაყრდნობას.
- ▶ დაკვირვება საჭიროა ვერბალურ, პარავერბალურ და არავერბალურ ქცევაზე და, გარდა იმისა, რას გამოთქვამენ და როგორ მოქმედებენ მოსწავლეები, ყურადღება, ასევე, უნდა გამახვილდეს ისეთ ასპექტებზე, როგორებიცაა თვალთ კონტაქტი, დამოკიდებულებები, ემოციების გამოხატვა და ა.შ.
- ▶ კონკრეტული დესკრიპტორით გათვალისწინებულ ქცევაზე დაკვირვება უნდა ხდებოდეს თანმიმდევრულად, გარკვეული დროის განმავლობაში და არ უნდა ემყარებოდეს მხოლოდ პირველ შთაბეჭდი-

ლებას, პირად შეხედულებებს, მოლოდინსა და დამკვირვებლის მიკერძოებულ მიდგომას, ან ერთ კონკრეტულ მომენტს თუ აქტივობას. კონკრეტულ მოცემულობაში გამოვლენილი ქცევა შესაძლებელია იყოს შემთხვევითი ან იმგვარი ფაქტორებით განპირობებული, რომელიც დამკვირვებლის ხედვის მიღმა რჩება, მაშინ როცა საჭირო ქცევის არგამოვლინება შესაძლებელია იყოს შედეგი იმისა, რომ მოსწავლეს არ მიეცა სათანადო შესაძლებლობა.

ვინაიდან მოსმენისა და დაკვირვების უნარები დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების მოდელის მნიშვნელოვან კომპონენტებს წარმოადგენს, ამ უნარებს თანაბრად და მაღალ დონეზე უნდა ფლობდნენ როგორც მასწავლებლები, ასევე, მოსწავლეები. მოცემულ კონტექსტში, მოსწავლეთა მიერ თავიანთი თანატოლების ქცევაზე დაკვირვება ეფექტურ ინსტრუმენტად შეიძლება იქცეს, დაკვირვების უნარის განვითარების თვალსაზრისით.

დესკრიპტორების გამოყენებით ქცევაზე დაკვირვება ეფექტურ ინსტრუმენტს წარმოადგენს სწავლის ნაკლოვანებების გამოვლენის თვალსაზრისითაც, იძლევა მიზანმიმართული ინდივიდუალური გეგმების შედგენის შესაძლებლობას და სკაფოლდინგისა და დიფერენციაციის სტრატეგიების ადეკვატურად გამოყენების საშუალებას.

დესკრიპტორების გამოყენებასთან დაკავშირებული სხვა საკითხები, ასევე, მათი არამიზნობრივად გამოყენებასთან დაკავშირებული ზოგიერთი რისკი განხილულია წინამდებარე პუბლიკაციის პირველი ტომის იმ თავში, რომელიც დესკრიპტორებს ეძღვნება. კურიკულუმებში, შეფასებისას, სასწავლო აქტივობების შექმნასა და განხორციელებაში და, ასევე, საერთო სასკოლო მიდგომაში დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების სარეკომენდაციო ჩარჩოს ჩართვისას, დესკრიპტორების გამოყენების გზებისა და საშუალებების შესახებ რეკომენდაციები მოწოდებულია წინამდებარე პუბლიკაციის მესამე ტომის შესაბამის თავებში.

თავი 1

ძირითადი დასკვნებები

ღირებულებები

1. ადამიანის ღირსებისა და უფლებების დაფასება

1	ადასტურებს, რომ ადამიანის უფლებები მუდმივად უნდა იყოს დაცული და ყველა მუდმივად უნდა სცემდეს მათ პატივს	ელემენტარული
2	ადასტურებს, რომ საზოგადოება პატივს უნდა სცემდეს და იცავდეს ბავშვთა განსაკუთრებულ უფლებებს	
3	მხარს უჭერს მოსაზრებას, რომ არავის წინააღმდეგ არ შეიძლება განხორციელდეს წამება ან არაადამიანური ან ღირსების შემლახველი მოპყრობა ან ამგვარი ელემენტების შემცველი სადამსჯელო ღონისძიებები	საშუალო

4	ადასტურებს, რომ ყველა საჯარო დაწესებულება პატივს უნდა სცემდეს, იცავდეს და ნერგავდეს ადამიანის უფლებებს	საშუალო
5	მხარს უჭერს მოსაზრებას, რომ როდესაც ადამიანი საპყრობილეში იმყოფება, მიუხედავად იმისა, რომ მასზე ვრცელდება აღმკვეთი ღონისძიებები, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ის ვინმესთან შედარებით ნაკლებ პატივისცემასა და ნაკლებად ღირსეულ მოპყრობას იმსახურებს	მაღალი
6	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ ყველა კანონი უნდა შეესაბამებოდეს ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო ნორმებსა და სტანდარტებს	

2. კულტურული მრავალფეროვნების დაზანება

7	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ ყველა ჩვენგანმა შემწყნარებლობა უნდა გამოიჩინოს განსხვავებული შეხედულების მიმართ, რომელსაც გამოხატავს საზოგადოების რომელიმე წევრი	ელემენტარული
8	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ ყველა ადამიანი ნებისმიერ დროს უნდა ცდილობდეს იმ ხალხთა და ადამიანების ჯგუფებს შორის ურთიერთგაგების მიღწევასა და შედეგიანი დიალოგის წარმოებას, რომლებიც ერთმანეთისაგან განსხვავებულად არიან მიჩნეულნი	
9	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ ერთი საზოგადოების შიგნით არსებული კულტურული მრავალფეროვნება დადებითად უნდა ფასდებოდეს და სათანადო აღიარებით სარგებლობდეს	საშუალო
10	ამტკიცებს, რომ ინტერკულტურული დიალოგი გამოყენებულ უნდა იქნეს ჩვენი განსხვავებული იდენტობისა და კულტურული კუთვნილების გაცნობიერებისა და აღიარების მიზნით	მაღალი
11	ამტკიცებს, რომ ინტერკულტურული დიალოგი გამოყენებულ უნდა იქნეს პატივისცემის გარემოს შექმნისა და ე.წ. „თანაცხოვრების“ კულტურის ჩამოყალიბების მიზნით	

3. დემოკრატიის, სავაითლიანობის, კეთილსინდისიანიების, თანასწორობისა და კანონის უზენაესობის დაცვა

12	ამტკიცებს, რომ სკოლებში მოსწავლეებს უნდა ასწავლიდნენ დემოკრატიის შესახებ და იმის შესახებ, თუ რას ნიშნავს, იყო დემოკრატიული მოქალაქე	ელემენტარული
13	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ კანონი თანაბრად და მიუკერძოებლად უნდა ვრცელდებოდეს ყველა მოქალაქეზე	
14	ამტკიცებს, რომ კანონის გამოყენება და გატარება ყოველთვის უნდა ხდებოდეს სამართლიანად	
15	ამტკიცებს, რომ დემოკრატიული არჩევნები ყოველთვის უნდა იმართებოდეს თავისუფალ და სამართლიან გარემოში, საერთაშორისო სტანდარტებისა და ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად და ნებისმიერი სახის გაყალბების გარეშე	საშუალო
16	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ როდესაც საჯარო მოხელე ახორციელებს თავის ძალაუფლებას, მან ბოროტად არ უნდა გამოიყენოს იგი და მისი ქმედება არ უნდა გასცდეს სამართლებრივი უფლებამოსილების საზღვრებს	
17	გამოხატავს მხარდაჭერას იმ თვალსაზრისისადმი, რომ სასამართლო ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ყველასათვის, რომ ხალხს არ ჩამოერთვას შესაძლებლობა, მიმართოს სასამართლოს საქმის განხილვის თხოვნით და ხელი არ შეეშალოს იმის გამო, რომ საჭირო პროცედურები დიდ ხარჯთან არის დაკავშირებული, პრობლემური და რთულია	
18	გამოხატავს მხარდაჭერას იმ თვალსაზრისისადმი, რომ ისინი, ვისაც ხალხმა საკანონმდებლო ხელისუფლება ანდო და ჩააბარა, უნდა ექვემდებარებოდნენ კანონს და მათზე უნდა ხორციელდებოდეს შესაბამისი საკონსტიტუციო ზედამხედველობა	მაღალი
19	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ საზოგადოებას ხელი უნდა მიუწვდებოდეს საჯარო პოლიტიკისა და მისი გატარების შესახებ ინფორმაციაზე	
20	ამტკიცებს, რომ საჭიროა, არსებობდეს ეფექტური ბერკეტები, რომლებიც არ მისცემს საშუალებას საჯარო ხელისუფლების წარმომადგენლებს, დაარღვიონ სამოქალაქო უფლებები	

დამოკიდებულება

4. კულტურული მემკვიდრეობის მონუმენტების მართვა

21	ინტერესებს სხვა ადამიანების რწმენის, ღირებულებების, ტრადიციებისა და მსოფლმხედველობის მიმართ	ელემენტარული
22	გამოხატავს სხვა ქვეყნებში მოგზაურობის ინტერესს	
23	გამოხატავს ინტერესს სხვა მოსაზრებათა და ინტერპრეტაციათა მიმართ ისევე, როგორც განსხვავებულ კულტურულ ორიენტაციათა და კუთვნილებათა მიმართ	საშუალო
24	სიამოვნებით იყენებს შესაძლებლობას, გაეცნოს განსხვავებულ კულტურას	
25	ეძებს და სიამოვნებით იყენებს შესაძლებლობებს, შეხვდეს და გაიცნოს ადამიანები, რომელთაც განსხვავებული ღირებულებები, ადათ-წესები და ქცევა ახასიათებთ	მაღალი
26	ცდილობს, კონტაქტი დაამყაროს სხვა ადამიანებთან, მათი კულტურის უკეთ გაცნობის მიზნით	

5. პატივისცემა

27	აძლევს საშუალებას სხვებს, რომ გამოთქვან თავიანთი მოსაზრებები	ელემენტარული
28	პატივისცემას გამოხატავს სხვა ადამიანების მიმართ და ექცევა მათ, როგორც თანასწორებს	
29	ყველა ადამიანს, მიუხედავად მათი კულტურული წარმომავლობისა, თანაბარი პატივისცემით ეპყრობა	საშუალო
30	პატივისცემას გამოხატავს საკუთარისაგან განსხვავებული სოციალურ-ეკონომიკური სტატუსის მქონე ადამიანების მიმართ	
31	პატივისცემას გამოხატავს განსხვავებული რელიგიების მიმართ	მაღალი
32	პატივისცემას გამოხატავს საკუთარისაგან განსხვავებული პოლიტიკური შეხედულებების მქონე ადამიანების მიმართ	

6. მოქალაქეობრივი აზროვნება

33	გამოთქვამს სურვილსა და მზადყოფნას, ითანამშრომლოს და იმუშაოს სხვებთან ერთად	ელემენტარული
34	თანამშრომლობს სხვა ადამიანებთან, საერთო ინტერესების სფეროში	
35	გამოთქვამს მზადყოფნას, არ დარჩეს მხოლოდ დამკვირვებლის ან მაყურებლის როლში, როდესაც მის თვალწინ ილახება ადამიანის ღირსება ან ირღვევა სხვათა უფლებები	საშუალო
36	განიხილავს, რა შეიძლება გაკეთდეს საზოგადოებაში არსებული სიტუაციის გასაუმჯობესებლად	
37	ავლენს აქტიური მოქალაქისათვის საჭირო მოვალეობისა და პასუხისმგებლობის გრძნობას, როგორც ადგილობრივ, ასევე, ქვეყნისა და საერთაშორისო დონეზე	მაღალი
38	მისი მოქმედება მიმართულია იმისაკენ, რომ მუდმივად იყოს სამოქალაქო საკითხებზე ინფორმირებული	

7. პასუხისმგებლობა

39	გამოხატავს მზაობას, აიღოს პასუხისმგებლობა საკუთარ ქმედებებზე	ელემენტარული
40	იხდის ბოდიშს, თუ ვინმეს აწყენინებს	
41	სამუშაოს ასრულებს დადგენილ ვადებში	საშუალო
42	ავლენს მზადყოფნას, საკუთარ თავზე აიღოს პასუხისმგებლობა მის მიერვე დაშვებულ შეცდომებზე	
43	მუდმივად ასრულებს სხვების მიმართ აღებულ ვალდებულებებს	მაღალი

8. თავდაჯერებულობა

44	გამოხატავს რწმენას საკუთარი უნარისადმი, ჩაუღრმავდეს საკითხის არსს	ელემენტარული
45	გამოხატავს რწმენას საკუთარი უნარისადმი, განახორციელოს მის მიერვე დაგეგმილი ქმედებები	
46	გამოხატავს რწმენას საკუთარი უნარისადმი, მართოს სიტუაცია და გაუმკლავდეს დაბრკოლებებს, რომლებიც მას ხვდება მიზნისკენ მიმავალ გზაზე	სამუშალო
47	ავლენს თავდაჯერებულობასა და რწმენას საკუთარი უნარისადმი, შეცვალოს ის, რისი შეცვლაც მას სურს	
48	ავლენს თავდაჯერებულობას ცხოვრების გამოწვევებთან გამკლავების საქმეში	მაღალი
49	ავლენს თავდაჯერებულობას იმასთან დაკავშირებით, რომ იცის, როგორ გაუმკლავდეს გაუთვალისწინებელ სიტუაციებს იმ რესურსებით, რომელთაც თავად ფლობს	

9. გაურკვევლობისადმი შეწყყნაჩაბლური დაყოქიდაულება

50	აქტიურად ურთიერთობს განსხვავებული ხედვის მქონე ადამიანებთან	ელემენტარული
51	ავლენს უნარს, დროებით შეწყვიტოს სხვა ადამიანთა განსჯა	
52	თავს კომფორტულად გრძნობს მისთვის ახალ და უჩვეულო სიტუაციებსა და გარემოში	სამუშალო
53	გაურკვევლობისა და ორაზროვნებისადმი მისი დამოკიდებულება პოზიტიური და კონსტრუქციულია	
54	წარმატებით ართმევს თავს სამუშაოს გაუთვალისწინებელ გარემოსა და ვითარებაშიც	
55	არაფერი აქვს საწინააღმდეგო იმისა, რომ სხვებს გარკვეული კითხვები გაუჩნდეთ მის იდეებთან და ღირებულებებთან დაკავშირებით	მაღალი
56	სიამოვნებით იღებს გამოწვევას, გაუმკლავდეს გაურკვეველ პრობლემებს	
57	ხალისით უმკლავდება რთულ სიტუაციებს	

უნარიები

10. ღაფოუაჟიღაღად სწავლის უნარ-ჩვევები

58	ავლენს სასწავლო რესურსების (მაგალითად, ადამიანები, წიგნები, ინტერნეტი და ა.შ.) იდენტიფიცირების უნარს ელემენტარული	ელემენტარული
59	საჭიროების შემთხვევაში, მიმართავს სხვა ადამიანებს ახალი ინფორმაციის დაზუსტების მიზნით	
60	ახალი თემების ათვისება შეუძლია მინიმალური დახმარების პირობებში	საშუალო
61	შეუძლია შეაფასოს მის მიერვე შესრულებული სამუშაოს ხარისხი	
62	ხელმისაწვდომი რესურსებიდან შეუძლია შეარჩიოს ყველაზე სანდო ინფორმაციის წყაროები ან რჩევა	მაღალი
63	ავლენს უნარს, რომ პირდაპირი ზედამხედველობის გარეშე შეუძლია მის მიერვე შესრულებული სამუშაოს მონიტორინგი, ამოცანების განსაზღვრა, პრიორიტეტების დასახვა და ამოცანების შესრულება	

11. ანალიტიკური და კრიტიკული აზროვნების უნარ-ჩვევები

64	შეუძლია ახალი ინფორმაციის დაკავშირება იმ ინფორმაციასა და ცოდნასთან, რომელსაც იგი უკვე ფლობს	ელემენტარული
65	დამაჯერებელი მტკიცებულებებით ამყარებს საკუთარ მსჯელობას	
66	შეუძლია, შეაფასოს სხვადასხვა არჩევანთან დაკავშირებული რისკები	საშუალო
67	შეუძლია, იმსჯელოს იმის თაობაზე, თუ რამდენად ტემპარირტი და ზუსტია ინფორმაცია, რომელსაც იგი იყენებს	
68	შეუძლია, გაანალიზებულ მასალაში ამოიციოს და გამოავლინოს ნებისმიერი წინააღმდეგობრიობა, შეუსაბამობა და ნორმიდან გადახრა	მაღალი
69	შეუძლია, საკუთარი მსჯელობა გაამყაროს კონკრეტული და იდენტიფიცირებადი კრიტერიუმებით, პრინციპებითა და ღირებულებებით	

12. მოსმენისა და დაკვირვების უნარ-ჩვევები

70	ყურადღებით ისმენს განსხვავებულ მოსაზრებებს	ელემენტარული
71	ყურადღებით უსმენს სხვა ადამიანებს	
72	აკვირდება მოსაუბრის უესტიკულაციასა და, ზოგადად, მის სხეულის ენას, რათა განსაზღვროს მის მიერ ვერბალურად გადმოცემული აზრის ზუსტი მნიშვნელობა	საშუალო
73	შეუძლია, სხვისი საუბარი მოისმინოს ეფექტურად, რაც ემსახურება იმის დადგენას, თუ რას გულისხმობს მოსაუბრე და რა განზრახვა ამოძრავებს მას	
74	ყურადღებას ამახვილებს იმაზე, თუ რას გულისხმობს, მაგრამ არ გამოთქვამს მოსაუბრე	მაღალი
75	ამჩნევს განსხვავებული კულტურული კუთვნილების მქონე პირების განსხვავებულ რეაქციებსა და რეაგირების მანერას ერთსა და იმავე სიტუაციაზე	

13. პეპათია

76	შეუძლია, ამოიცნოს, როდის სჭირდება მის პარტნიორს მისი დახმარება	ელემენტარული
77	თანაგრძნობას გამოთქვამს სხვა ადამიანების თავს დატეხილი უსიამოვნებების გამო	
78	ცდილობს, უკეთ გაუგოს საკუთარ მეგობრებსა და ახლობლებს, იმის წარმოდგენით, თუ როგორ გამოიყურება რეალობა მათი გადმოსახედიდან	საშუალო
79	გადაწყვეტილების მიღებისას, ითვალისწინებს სხვა ადამიანების გრძნობებს	
80	აცხადებს, რომ როდესაც სხვა ქვეყანაში მცხოვრებ ხალხზე ფიქრობს, იგი იზიარებს მათ სიხარულსა და დარდს	მაღალი
81	ზუსტად შეუძლია გამოიცნოს, თუ რას გრძნობენ და განიცდიან სხვები, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ისინი ამის დაფარვას ცდილობენ	

14. მოქნილობა და შავუჯის უნარი

82	ცვლის საკუთარ შეხედულებასა და წარმოდგენას, თუ საკმარისი არგუმენტი არსებობს იმისათვის, რომ ეს აუცილებელია	ელემენტარული
83	შეუძლია, შეიცვალოს გადაწყვეტილებები, თუ ამის საჭიროებაზე მიუთითებს ამ გადაწყვეტილების შედეგები	
84	ერგება ახალ სიტუაციებს, ახალი უნარების ათვისების საშუალებით	საშუალო
85	ცდილობს, მოერგოს ახალ სიტუაციას, მის ხელთ არსებული ცოდნის სხვა კუთხით გამოყენების საშუალებით	
86	სხვა კულტურის წარმომადგენლებთან ურთიერთობისას, იღებს და ექვემდებარება ამ ჯგუფისათვის დამახასიათებელ სოციალურ და კულტურულ წესებს	მაღალი
87	განსხვავებული კულტურული კუთვნილების მქონე პირებთან ურთიერთობისას, იცვლის ქცევას, რათა მისი ქცევა მისაღები იყოს სხვა პირებისათვის	

15. პეოზივი, კომუნიკაციური და მრავალწივი უნარები

88	შეუძლია გამოთქვას საკუთარი აზრი, არსებულ პრობლემასთან დაკავშირებით	ელემენტარული
89	სთხოვს მოსაუბრეს, გაიმეოროს ნათქვამი, თუ მისთვის იგი ნაკლებად გასაგებია	
90	სვამს კითხვებს, რომლებიც ადასტურებს, რომ მისთვის გასაგებია სხვა მოსაუბრის მიერ გამოთქმული პოზიცია	საშუალო
91	ფლობს თავზიანობის გამოხატვისთვის საჭირო ფრაზებს მისი მშობლიური ენისგან განსხვავებულ ენაზე	
92	ინტერკულტურული ურთიერთობების დროს შეუძლია, შეასრულოს ენობრივი შუამავლის როლი, შეუძლია თარგმნოს, თარჯიმნობა გასწიოს ან ახსნა-განმარტებები მიაწოდოს მხარეებს	მაღალი
93	წარმატებით შეუძლია, თავიდან აიცილოს ინტერკულტურული ურთიერთობისას მოსალოდნელი გაუგებრობები	

16. თანაპროგრამის უნარ-ჩვევები

94	პოზიტიურ ურთიერთობას ამყარებს ჯგუფის სხვა წევრებთან	ელემენტარული
95	ჯგუფში სხვებთან ერთად მუშაობის პროცესში, პირნათლად ასრულებს საკუთარ მოვალეობას და შეაქვს საკუთარი წვლილი ჯგუფურ მუშაობაში	
96	ცდილობს, კონსენსუსის გზით მიაღწიოს ჯგუფის საერთო მიზნებს	საშუალო
97	ჯგუფში სხვებთან ერთად მუშაობის პროცესში, მუდმივად უზიარებს შესაბამის და სასარგებლო ინფორმაციას ჯგუფის სხვა წევრებს	
98	ნერგავს ერთობიან ჯგუფის წევრებს შორის, ჯგუფის საერთო მიზნების მიღწევის მიზნით	მაღალი
99	ჯგუფში სხვებთან ერთად მუშაობის პროცესში, ეხმარება და მხარში უდგას ჯგუფის სხვა წევრებს, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მათი ხედვა განსხვავდება მისი ხედვისაგან	

17. კონფლიქტის მოგვარების უნარ-ჩვევები

100	შეუძლია, პატივისცემით ესაუბროს კონფლიქტში მონაწილე მხარეებს	ელემენტარული
101	შეუძლია, განსაზღვროს კონფლიქტის მოგვარების ალტერნატიული გზები	
102	შეუძლია, დაეხმაროს სხვებს კონფლიქტის მოგვარებაში იმით, რომ შესთავაზოს რამდენიმე შესაძლო ალტერნატიული გამოსავალი შექმნილი ვითარებიდან	საშუალო
103	შეუძლია, კონფლიქტში მონაწილე მხარეები დაიყოლიოს იმაზე, რომ ერთმანეთს აქტიურად მოუსმინონ, გაუზიარონ თავიანთი სატკივარი და ერთმანეთს ესაუბრონ საკითხებზე, რომლებიც მათ აღელვებთ	
104	პიროვნებათშორისი კონფლიქტების მოგვარების მიზნით, მუდმივად გამოდის კონფლიქტში მონაწილე მხარეებს შორის კომუნიკაციის დამყარების ინიციატივით	მაღალი
105	ეფექტურად მართავს სხვა ადამიანების ემოციურ განწყობას, როგორცაა კონფლიქტთან დაკავშირებული სტრესი, მღელვარება/შფოთვა და საფრთხის შეგრძნება	

სორენა და კრიტიკული გააზრება

18. საკუთარი თავის შახსრობა და კრიტიკული გააზრება

106	შეუძლია, აღწეროს საკუთარი მოტივაცია	ელემენტარული
107	შეუძლია, აღწეროს, თუ როგორ გემოქმედებს და რა გავლენას ახდენს მისი აზროვნება და ემოციები მის ქცევაზე	
108	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს საკუთარი ღირებულებები და შეხედულებები	საშუალო
109	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს საკუთარი თავი სხვადასხვა კუთხით	
110	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს მის აზროვნებაში დამკვიდრებული ცრურწმენები და სტერეოტიპები და ის, თუ რა უდევს მათ საფუძვლად	მაღალი
111	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს საკუთარი ემოციები და გრძნობები მთელ რიგ განსხვავებულ სიტუაციებში	

19. პენსა და კომუნიკაციის სორენა-შეჯახება და კრიტიკული გააზრება

112	შეუძლია ახსნას, თუ როგორ უწყობს ხელს კომუნიკაციას საუბრის ტონი, თვალთ კონტაქტი და სხეულის ენა	ელემენტარული
113	შეუძლია აღწეროს კომუნიკაციის სხვადასხვა სტილის სოციალური ეფექტი და მისი გავლენა სხვა ადამიანებზე	საშუალო
114	შეუძლია ახსნას, თუ როგორ არის კოდირებული სოციალური ურთიერთობები ენობრივ ფორმებში, რომლებიც საუბრისას გამოიყენება (მაგალითად, მისალმებები, მიმართვის ფორმები, ჩანართები და ა.შ.)	
115	შეუძლია ახსნას, თუ რატომ აქვთ სხვადასხვა კულტურის წარმომადგენლებს განსხვავებული ვერბალური და არავერბალური კომუნიკაციის ნორმები და წესები, რომლებიც, მათი ხედვით, გარკვეული მნიშვნელობის მატარებელია	მაღალი
116	შეუძლია აღწეროს კომუნიკაციის განსხვავებული ნორმები და წესები, რომლებიც მოქმედებს სხვა, სულ მცირე, ერთ სოციალურ ჯგუფსა თუ სხვა კულტურის ფარგლებში	

20. მსოფლიოს (პოლიტიკის, კანონის, ადამიანის უფლებების, კულტურის, კულურათა, ნაღობიანის, ისტორიის, მედიის, ეკონომიკის, განათების და სხვა) და მდგრადი განვითარების) უზენაეს-უზენაესი და კონსტიტუციური განაცხადი

117	შეუძლია, ახსნას ძირითადი პოლიტიკური ცნებების მნიშვნელობა, მათ შორის, დემოკრატიის, თავისუფლების, მოქალაქეობის, უფლებებისა და მოვალეობებისა	ელემენტარული
118	შეუძლია, ახსნას, რატომ არის ყველა ვალდებული, პატივი სცეს და დაიცვას ადამიანის უფლებები	
119	შეუძლია, აღწეროს რომელიმე სხვა კულტურისათვის დამახასიათებელი ძირითადი პრაქტიკა (მაგალითად, საკვების მიღებასთან დაკავშირებული ჩვევები, მისაღმების, ერთმანეთისადმი მიმართვის ფორმები, თავაზიანობის გამოხატვა და ა.შ.)	
120	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს საკუთარი მსოფლმხედველობა და აღიაროს, რომ მისი მსოფლმხედველობა მხოლოდ ერთია მრავალ სხვა მსოფლმხედველობას შორის	
121	შეუძლია, შეაფასოს საზოგადოების გავლენა მსოფლიოს ბუნებრივ გარემოზე, მაგალითად, მოსახლეობის ზრდის, მოსახლეობის განვითარების, რესურსების მოხმარებისა და ა.შ. თვალსაზრისით	
122	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს გარემოს არასათანადოდ დაცვასთან დაკავშირებული რისკები	
123	შეუძლია, ახსნას ადამიანის უფლებათა უნივერსალური, განუყოფელი და ხელშეუვალი ბუნება	საშუალო
124	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს კავშირი და ურთიერთდამოკიდებულება ადამიანის უფლებებს, დემოკრატიას, მშვიდობასა და უსაფრთხოებას შორის, გლობალიზაციის ეტაპზე მყოფ მსოფლიოში	

125	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ადამიანის უფლებათა დარღვევების ძირითადი მიზეზები, მათ შორის, მიმდინარე პროცესებში სტერეოტიპებისა და ცრუ წარმოდგენების როლი, რაც იწვევს ადამიანის უფლებების დარღვევებს	საშუალო
126	შეუძლია, ახსნას, რა საფრთხეებს შეიცავს ერთი პიროვნების ქცევის განზოგადება და გავრცობა მთელ კულტურაზე	
127	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს რელიგიური სიმბოლოები, რელიგიური რიტუალები და ენა, რომელსაც იყენებს ესა თუ ის რელიგია	
128	შეუძლია, აღწეროს პროპაგანდის გავლენა თანამედროვე მსოფლიოზე	
129	შეუძლია, ახსნას, თუ რა შეიძლება გააკეთოს ადამიანმა, რომ არ იქცეს პროპაგანდის მსხვერპლად	
130	შეუძლია, აღწეროს მრავალი ერთმანეთისაგან განსხვავებული გზა, რომლის საშუალებითაც მოქალაქეებს შეუძლიათ, გავლენა იქონიონ პოლიტიკაზე	მაღალი
131	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ადამიანის უფლებათა სისტემის მახასიათებელი – მუდმივად ექვემდებარებოდეს განვითარებას და მსოფლიოს სხვადასხვა რეგიონში მიმდინარე ძალისხმევა, რომელიც ადამიანის უფლებათა დახვეწასა და განვითარებას ემსახურება	
132	შეუძლია, ახსნას, რატომ არ გააჩნია არც ერთ კულტურულ ჯგუფს უცვლელი, თანდაყოლილი მახასიათებლები	
133	შეუძლია, ახსნას, თუ რატომ ვითარდება მუდმივად და რატომ განიცდის ცვლილებას უკლებლივ ყველა რელიგიური ჯგუფი	
134	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ისტორიისა და ისტორიული ფაქტების წარმოჩენა და მათი სწავლება ეთნოცენტრული ხედვით	

135	შეუძლია, ახსნას ეროვნული ეკონომიკა და ის, თუ რა გავლენას ახდენს ეკონომიკური და ფინანსური პროცესები საზოგადოების ფუნქციონირებაზე	მაღალი
-----	---	--------

თავი 2 დამტკიცებული დესკრიპტორების სრული ნაკრები

წინამდებარე თავში მოცემულია დესკრიპტორთა სრული ნაკრები, რომელიც დამტკიცებულ იქნა სასწავლო გარემოში პილოტირების შედეგად. დესკრიპტორები, სადაც აღწერილია ქცევა, რომელიც სათანადო კომპეტენციის ფლობას ელემენტარულ და საშუალო დონეებს შორის, ან საშუალო და მაღალ დონეებს შორის ადასტურებს, ცხრილებში აღნიშნულია როგორც ე/ს (ელემენტარულ და საშუალო დონეებს შორის) და ს/მ (საშუალო და მაღალ დონეებს შორის), შესაბამისად. სრული ინფორმაცია იმის თაობაზე, თუ რას მოიცავდა დესკრიპტორების შემუშავების პროცესი, მოცემულია წინამდებარე ტომის მესამე თავში.

ლინეაზღაბები

1. ადამიანის ღირსებისა და უფლებების დაფასება

საილექციო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დეკრებტორი	კლასიფიკაცია
101	1	ადასტურებს, რომ ადამიანის უფლებები მუდმივად უნდა იყოს დაცული და ყველა მუდმივად უნდა სცემდეს მათ პატივს	ელემენტარული
102	2	ადასტურებს, რომ საზოგადოება პატივს უნდა სცემდეს და იცავდეს ბავშვთა განსაკუთრებულ უფლებებს	ელემენტარული
103		ამტკიცებს, რომ ყველამ უნდა აღიაროს ყოველი ადამიანის ძირითადი თავისუფლებები	ელემენტარული
104	3	მხარს უჭერს მოსაზრებას, რომ არავის წინააღმდეგ არ შეიძლება განხორციელდეს წამება ან არაადამიანური ან ღირსების შემლახველი მოპყრობა, ან ამგვარი ელემენტების შემცველი სადამსჯელო ღონისძიებები	საშუალო
105	4	ადასტურებს, რომ ყველა საჯარო დაწესებულება პატივს უნდა სცემდეს, იცავდეს და ნერგავდეს ადამიანის უფლებებს	საშუალო
106		მხარს უჭერს მოსაზრებას, რომ ადამიანის უფლებებით უნდა სარგებლობდეს ყველა ადამიანი იმისათვის, რომ ყველამ შეძლოს, იცხოვროს ღირსეულად	საშუალო
107	5	მხარს უჭერს მოსაზრებას, რომ როდესაც ადამიანი საპყრობილეში იმყოფება, მიუხედავად იმისა, რომ მასზე ვრცელდება აღმკვეთი ღონისძიებები, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ის ვინმესთან შედარებით ნაკლებ პატივისცემასა და ნაკლებად ღირსეულ მოპყრობას იმსახურებს	მაღალი

108	6	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ ყველა კანონი უნდა შეესაბამებოდეს ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო ნორმებსა და სტანდარტებს	მაღალი
109		მხარს უჭერს მოსაზრებას, რომ ყველა, ვისაც ბრალი ედება სისხლის სამართლის დანაშაულში, ითვლება უდანაშაულოდ, ვიდრე მისი ბრალეულობა არ დამტკიცდება კანონის შესაბამისად	მაღალი

2. კულტურული მრავალფეროვნების დაზუსტება

საიდენტიფიკაციო კოდი	ძირითადი კანონმდებელი #	დეკრიპტორი	კლასიფიკაცია
201	7	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ ყველა ჩვენგანმა შემწყნარებლობა უნდა გამოიჩინოს განსხვავებული შეხედულების მიმართ, რომელსაც გამოხატავს საზოგადოების რომელიმე წევრი	ელემენტარული
202	8	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ ყველა ადამიანი ნებისმიერ დროს უნდა ცდილობდეს იმ ხალხთა და ადამიანების ჯგუფებს შორის ურთიერთგაგების მიღწევასა და შედეგიანი დიალოგის წარმოებას, რომლებიც ერთმანეთისაგან განსხვავებულად არიან მიჩნეულნი	ელემენტარული
203		ამტკიცებს, რომ ყველა ადამიანი უნდა უწყობდეს ხელს სხვადასხვა კულტურული წარმომავლობის მქონე ხალხთა შორის კომუნიკაციასა და დიალოგს	ე/ს
204	9	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ ერთი საზოგადოების შიგნით არსებული კულტურული მრავალფეროვნება დადებითად უნდა ფასდებოდეს და სათანადო აღიარებით სარგებლობდეს	საშუალო

205		ამტკიცებს, რომ ადამიანები უნდა ცდილობდნენ, ერთმანეთისგან ისწავლონ, რათა უფრო მეტი შეიტყონ იმ საფუძვლებისა და წინაპირობების შესახებ, რომლებიც განაპირობებს როგორც მათ საკუთარ, ასევე, სხვების შეხედულებებისა თუ ხედვების ჩამოყალიბებას	ს/მ
206	10	ამტკიცებს, რომ ინტერკულტურული დიალოგი გამოყენებულ უნდა იქნეს, ჩვენი განსხვავებული იდენტობისა და კულტურული კუთვნილების გაცნობიერებისა და აღიარების მიზნით	მაღალი
207	11	ამტკიცებს, რომ ინტერკულტურული დიალოგი გამოყენებულ უნდა იქნეს პათივისცემის გარემოს შექმნისა და ე.წ. „თანაცხოვრების“ კულტურის ჩამოყალიბების მიზნით	მაღალი

3. დემოკრატიის, სავანთლიანობის, კეთილსინდისიანების, თანასწორობისა და კანონის უზენაესობის დაუახუბა

საიდენტიფიკაციო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
301	12	ამტკიცებს, რომ სკოლებში მოსწავლეებს უნდა ასწავლიდნენ დემოკრატიის შესახებ და იმის შესახებ, თუ რას ნიშნავს, იყო დემოკრატიული მოქალაქე	ელემენტარული
302	13	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ კანონი თანაბრად და მიუკერძოებლად უნდა ვრცელდებოდეს ყველა მოქალაქეზე	ელემენტარული
303	14	ამტკიცებს, რომ კანონის გამოყენება და გატარება ყოველთვის უნდა ხდებოდეს სამართლიანად	ელემენტარული
304		ამტკიცებს, რომ საჭიროა სამართლიანი კანონების პათივისცემა და დაცვა	ელემენტარული

305	15	ამტკიცებს, რომ დემოკრატიული არჩევნები ყოველთვის უნდა იმართებოდეს თავისუფალ და სამართლიან გარემოში, საერთაშორისო სტანდარტებისა და ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად და ნებისმიერი სახის გაყალბების გარეშე	საშუალო
306	16	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ როდესაც საჯარო მოხელე ახორციელებს თავის ძალაუფლებას, მან ბოროტად არ უნდა გამოიყენოს იგი და მისი ქმედება არ უნდა გასცდეს სამართლებრივი უფლებამოსილების საზღვრებს	საშუალო
307	17	გამოხატავს მხარდაჭერას იმ თვალსაზრისისადმი, რომ სასამართლო ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ყველასათვის, რომ ხალხს არ ჩამოერთვას შესაძლებლობა, მიმართოს სასამართლოს საქმის განხილვის თხოვნით და ხელი არ შეეშალოს იმის გამო, რომ საჭირო პროცედურები დიდ ხარჯთან არის დაკავშირებული, პრობლემური და რთულია	საშუალო
308		ამტკიცებს, რომ საჭიროა დემოკრატიის, როგორც საზოგადოებაში სხვებთან ერთად მოქმედების ძირითადი საყრდენის, მუდმივი დაცვა და მისი დაფასება	საშუალო
309		გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ ძალაუფლების სათავეში ყოფნის დროს საჯარო ხელისუფლების წარმომადგენლები უნდა ემორჩილებოდნენ კანონსა და სასამართლოს გადაწყვეტილებებს	საშუალო
310		ამტკიცებს, რომ თანამდებობის პირები და მოსამართლეები არც ინდივიდუალურ პირებს და არც ადამიანთა გარკვეულ ჯგუფსა თუ ჯგუფებს არ უნდა ექცეოდნენ განსხვავებულად, საკუთარი პირადი შეხედულებებისა თუ პირადი სარგებლის მიღების გამო	საშუალო

311	ამტკიცებს, რომ თანამდებობის პირები და მოსამართლეები ყველას თანაბრად და კანონის შესაბამისად უნდა ეპყრობოდნენ და ერთმანეთის მსგავსი საქმეების განხილვა ყოველთვის ერთნაირად უნდა იქნეს წარმართული	საშუალო
312	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ ყველა ადამიანი და ყველა ინსტიტუტი თუ ორგანიზაცია უნდა ექვემდებარებოდეს კანონს და პასუხს აგებდეს კანონის წინაშე	ს/მ
313	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ აუცილებელია, სამართლებრივი სისტემა იყოს გამჭვირვალე, რაც გულისხმობს ნათლად ჩამოყალიბებულ კანონებს, რომლებიც ყველასთვის თანაბრად და მარტივად იქნება ხელმისაწვდომი	ს/მ
314	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ უნდა არსებობდეს დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლო სისტემა, რომელიც უზრუნველყოფს მოქალაქეების დაცვას სახელმწიფოს, ორგანიზაციებისა და ინდივიდუალური პირების მიერ ძალის თვითნებურად გამოყენებისაგან	ს/მ
315	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ საჯარო გადაწყვეტილებების მიღება და გატარება ყოველთვის უნდა ხდებოდეს კანონისა და შესაბამისი რეგულაციების დაცვით	ს/მ
316	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ კანონშემოქმედებით პროცესზე კონტროლს უნდა ახორციელებდნენ ხალხის მიერ არჩეული და ხალხის მიმართ ანგარიშვალდებული პირები	ს/მ
317	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ საჭიროა ეფექტური ღონისძიებების გატარება კორუფციის ყველა ფორმის აღსაკვეთად და მის წინააღმდეგ საბრძოლველად	ს/მ

318	18	გამოხატავს მხარდაჭერას იმ თვალსაზრისისადმი, რომ ისინი, ვისაც ხალხმა საკანონმდებლო ხელისუფლება ანდო და ჩააბარა, უნდა ექვემდებარებოდნენ კანონს და მათზე უნდა ხორციელდებოდეს შესაბამისი საკონსტიტუციო ზედამხედველობა	მაღალი
319	19	გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ საზოგადოებას ხელი უნდა მიუწვდებოდეს საჯარო პოლიტიკისა და მისი გატარების შესახებ ინფორმაციაზე	მაღალი
320	20	ამტკიცებს, რომ საჭიროა, არსებობდეს ეფექტური ბერკეტები, რომლებიც არ მისცემს საშუალებას საჯარო ხელისუფლების წარმომადგენლებს, დაარღვიონ სამოქალაქო უფლებები	მაღალი
321		გამოხატავს თვალსაზრისს, რომ სამართლებრივი სისტემა უნდა მოიცავდეს სამართლიანი და გამჭვირვალე სამართლის აღმასრულებელ სტრუქტურებსა და პროცედურებს	მაღალი

ღამოჰიღაბუღაბი

4. კულტურული განსხვავებულობის მიღებისადმი მზაობა

საინტერვიუო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
401	21	იჩენს ინტერესს სხვა ადამიანების რწმენის, ღირებულებების, ტრადიციებისა და მსოფლმხედველობის მიმართ	ელემენტარული
402	22	გამოხატავს სხვა ქვეყნებში მოგზაურობის ინტერესს	ელემენტარული
403		სარგებლობს შესაძლებლობებით, გაიცნოს ახალი ადამიანები	ე/ს
404	23	გამოხატავს ინტერესს სხვა მოსაზრებათა და ინტერპრეტაციათა მიმართ ისევე, როგორც განსხვავებულ კულტურულ ორიენტაციათა და კუთვნილებათა მიმართ	საშუალო
405	24	სიამოვნებით იყენებს შესაძლებლობას, გაეცნოს განსხვავებულ კულტურას	საშუალო
406		ინტერესით თანამშრომლობს განსხვავებული კულტურული წარმომავლობის მქონე ადამიანებთან	ს/მ
407		მოსწონს საუბარი და მსჯელობა იმ ადამიანებთან, რომლებსაც მისგან განსხვავებული მოსაზრებები და ღირებულებები გააჩნიათ	ს/მ
408		გამოთქვამს მზაობას, ურთიერთობა ჰქონდეს იმ ადამიანებთან, რომლებიც მისგან განსხვავებულ ადამიანებად აღიქმებიან	ს/მ
409	25	ეძებს და სიამოვნებით იყენებს შესაძლებლობებს, შეხვდეს და გაიცნოს ადამიანები, რომელთაც განსხვავებული ღირებულებები, ადათ-წესები და ქცევა ახასიათებთ	მაღალი
410	26	ცდილობს, კონტაქტი დაამყაროს სხვა ადამიანებთან, მათი კულტურის უკეთ გაცნობის მიზნით	მაღალი

5. პატივისცემა

საიდენტიფიკაციო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
501	27	აძლევს საშუალებას სხვებს, რომ გამოთქვან თავიანთი მოსაზრებები	ელემენტარული
502	28	პატივისცემას გამოხატავს სხვა ადამიანების მიმართ და ექცევა მათ, როგორც თანასწორებს	ელემენტარული
503		გამოხატავს პატივისცემას განსხვავებული მოსაზრებების, მსოფლმხედველობებისა და ცხოვრების წესის მიმართ იმ პირობით, თუ ისინი არ ეწინააღმდეგება და არ არღვევს ადამიანის უფლებებს	ელემენტარული
504	29	ყველა ადამიანს, მიუხედავად მათი კულტურული წარმომავლობისა, თანაბარი პატივისცემით ეპყრობა	საშუალო
505	30	პატივისცემას გამოხატავს საკუთარისაგან განსხვავებული სოციალურ-ეკონომიკური სტატუსის მქონე ადამიანების მიმართ	საშუალო
506		გამოხატავს პატივისცემას იმ შეხედულებების, პრაქტიკისა და ცხოვრების წესის მიმართ, რომლებიც არ ეწინააღმდეგება და არ არღვევს ადამიანის უფლებებს	საშუალო
507		გამოხატავს პატივისცემას განსხვავებული მოსაზრებების ან იდეების მიმართ იმ პირობით, თუ ისინი არ ეწინააღმდეგება და არ არღვევს ადამიანის უფლებებს	საშუალო
508		პატივისცემას გამოხატავს იმ ადამიანების მიმართ, რომლებიც მისგან განსხვავდებიან	საშუალო
509		პატივისცემას გამოხატავს სხვა ადამიანების მიმართ, აღიარებს რა, რომ ადამიანის უფლებები ვრცელდება ყველა ადამიანზე და რომ ღირსება გააჩნია ყველა ადამიანს	საშუალო
510		პატივისცემას გამოხატავს გენდერული განსხვავებების მიმართ	საშუალო
511	31	პატივისცემას გამოხატავს განსხვავებული რელიგიების მიმართ	მაღალი
512	32	პატივისცემას გამოხატავს საკუთარისაგან განსხვავებული პოლიტიკური შეხედულებების მქონე ადამიანების მიმართ	მაღალი

6. მოქალაქეობრივი აზროვნება

საიდენტიფიკაციო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
601	33	გამოთქვამს სურვილსა და მზადყოფნას, ითანამშრომლოს და იმუშაოს სხვებთან ერთად	ელემენტარული
602	34	თანამშრომლობს სხვა ადამიანებთან, საერთო ინტერესების სფეროში	ელემენტარული
603		გამოხატავს მზაობას, საკუთარი წვლილი შეიტანოს საზოგადოებაში სხვა ადამიანების მდგომარეობის გაუმჯობესების საქმეში	ე/ს
604		გამოთქვამს მზადყოფნას, რომ მონაწილეობა მიიღოს კოლექტიური გადაწყვეტილების მიღების პროცესებში	ე/ს
605	35	გამოთქვამს მზადყოფნას, არ დარჩეს მხოლოდ დამკვირვებლის ან მაყურებლის როლში, როდესაც მის თვალწინ ილახება ადამიანის ღირსება ან ირღვევა სხვათა უფლებები	საშუალო
606	36	განხილავს, რა შეიძლება გაკეთდეს საზოგადოებაში არსებული სიტუაციის გასაუმჯობესებლად	საშუალო
607		გამოხატავს ინტერესს საზოგადოებრივი საქმეებისა და საკითხების მიმართ	საშუალო
608		გამოთქვამს მოხალისეთა რიგებში ყოფნის სურვილს, რათა დახმარება აღმოუჩინოს ადამიანებს	საშუალო
609		იღებს ვალდებულებებს, რომლებიც უკავშირდება მის საზოგადოებასთან ურთიერთობას	საშუალო
610		გამოთქვამს მზადყოფნას, რომ დაიცვას სხვა ადამიანების უფლებები	საშუალო
611		აქტიურად არის ჩაბმული საზოგადოებრივი საკითხების განხილვაში	ს/მ

612		ჩართულია გარემოსდაცვით საქმიანობებში	ს/მ
613		მონაწილეობს ისეთი გადაწყვეტილების მიღების პროცესებში, რომლებიც უკავშირდება საზოგადოებრივ საქმებს, საზოგადოებისათვის პრობლემურ საკითხებსა და საზოგადოების საერთო კეთილდღეობას	ს/მ
614	37	ავლენს აქტიური მოქალაქისათვის საჭირო მოვალეობისა და პასუხისმგებლობის გრძნობას, როგორც ადგილობრივ, ასევე, ქვეყნისა და საერთაშორისო დონეზე	მაღალი
615	38	მისი მოქმედება მიმართულია იმისაკენ, რომ მუდმივად იყოს სამოქალაქო საკითხებზე ინფორმირებული	მაღალი
616		მხარში უდგას სოციალურ საკითხებზე მომუშავე ორგანიზაციებს	მაღალი

7. პასუხისმგებლობა

საიდენტიფიკაციო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
701	39	გამოხატავს მზაობას, აიღოს პასუხისმგებლობა საკუთარ ქმედებებზე	ელემენტარული
702	40	იხდის ბოდიშს, თუ ვინმეს აწყენინებს	ელემენტარული
703		პასუხისმგებელია საკუთარ ქცევაზე	ე/ს
704	41	სამუშაოს ასრულებს დადგენილ ვადებში	საშუალო
705		დროულად და სათანადოდ ასრულებს სხვების მიმართ აღებულ ვალდებულებებს	საშუალო
706	42	ავლენს მზადყოფნას, საკუთარ თავზე აიღოს პასუხისმგებლობა მის მიერვე დაშვებულ შეცდომებზე	საშუალო
707		დროულად ასრულებს სამუშაოს	საშუალო
708		ავლენს პუნქტუალობას	საშუალო
709		ასრულებს საკუთარ ვალდებულებებს საუკეთესოდ, საკუთარი შესაძლებლობებისა და შეხედულებების ფარგლებში	საშუალო
710	43	მუდმივად ასრულებს სხვების მიმართ აღებულ ვალდებულებებს	მაღალი

8. თავდაჯერებულობა

საიდენტიფიკაციო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
801	44	გამოხატავს რწმენას საკუთარი უნარისადმი, ჩაუღრმავდეს საკითხის არსს	ელემენტარული
802	45	გამოხატავს რწმენას საკუთარი უნარისადმი, განახორციელოს მის მიერვე დაგეგმილი ქმედებები	ელემენტარული
803		ავლენს თავდაჯერებულობასა და რწმენას საკუთარი უნარისადმი, საჭირო ძალისხმევის გაღებით გადაჭრას პრობლემათა უმეტესობა	ე/ს
804		ავლენს თავდაჯერებულობასა და რწმენას საკუთარი უნარისადმი, წარმატებით გაართვას თავი დაკისრებულ ვალდებულებას და მიიღოს საუკეთესო შედეგები	ე/ს
805		გამოხატავს რწმენას საკუთარი უნარისადმი, თავი გაართვას გამოწვევებსა და პრობლემურ სიტუაციებს	ე/ს
806		გამოხატავს რწმენას საკუთარი უნარისადმი, განახორციელოს მიზნის მისაღწევად საჭირო ქმედებები	ე/ს
807		ავლენს თავდაჯერებულობასა და რწმენას საკუთარი უნარისადმი, იმუშაოს და სამუშაო შეასრულოს ეფექტურად	ე/ს
808	46	გამოხატავს რწმენას საკუთარი უნარისადმი, მართოს სიტუაცია და გაუმკლავდეს დაბრკოლებებს, რომლებიც მას ხვდება მიზნისკენ მიმავალ გზაზე	საშუალო
809	47	ავლენს თავდაჯერებულობასა და რწმენას საკუთარი უნარისადმი, შეცვალოს ის, რისი შეცვლაც მას სურს	საშუალო
810		ავლენს თავდაჯერებულობას გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში	საშუალო
811		ავლენს თავდაჯერებულობას ახალ გამოწვევებთან გამკლავების საქმეში	საშუალო

812		ავლენს თავდაჯერებულობასა და რწმენას საკუთარი უნარისადმი, გაუმკლავდეს გამოწვევებს	საშუალო
813		გამოხატავს რწმენას საკუთარი უნარისადმი, თავად შეარჩიოს სათანადო მეთოდები კონკრეტული ამოცანის შესასრულებლად	საშუალო
814		ავლენს თავდაჯერებულობასა და რწმენას საკუთარი უნარისადმი, მიაღწიოს წარმატებას	საშუალო
815		ავლენს თავდაჯერებულობასა და რწმენას საკუთარი უნარისადმი, წარმატებით გაართვას თავი მასზე დაკისრებულ თითქმის ყველა ამოცანას	საშუალო
816		ავლენს თავდაჯერებულობასა და რწმენას საკუთარი უნარისადმი, ხარისხიანად შეასრულოს სამუშაო	საშუალო
817		ინარჩუნებს თავდაჯერებულობასა და რწმენას საკუთარი უნარებისადმი, მაშინაც კი, როდესაც მის უნარებს სხვები ეჭვის თვალით უყურებენ	საშუალო
818		ავლენს თავდაჯერებულობას, რომ მას შეუძლია სიმშვიდის შენარჩუნება სირთულეების ბირისპირ დგომისას, ვინაიდან დარწმუნებულია, რომ შეძლებს, გაუმკლავდეს მათ	ს/მ
819		ავლენს თავდაჯერებულობასა და რწმენას საკუთარი უნარისადმი, მიიღოს გადაწყვეტილებები და იპოვოს საუკეთესო გამოსავალი პრობლემებთან გასამკლავებლად	ს/მ
820		ავლენს თავდაჯერებულობასა და რწმენას საკუთარი უნარისადმი, მიაღწიოს ცხოვრებისეულ მიზნებს	ს/მ
821		გამოხატავს რწმენას, რომ იგი წარმატებული ბიროვნებაა	ს/მ
822	48	ავლენს თავდაჯერებულობას ცხოვრების გამოწვევებთან გამკლავების საქმეში	მაღალი
823	49	ავლენს თავდაჯერებულობას იმასთან დაკავშირებით, რომ იცის, როგორ გაუმკლავდეს გაუთვალისწინებელ სიტუაციებს იმ რესურსებით, რომელთაც თავად ფლობს	მაღალი
824		ავლენს თავდაჯერებულობას, ეფექტურად იმოქმედოს მოულოდნელ ვითარებებში	მაღალი

9. ბაუჩაპედაგოგისა და მასწავლებლის პროფესიული მომზადების კომპეტენციები

საიდენტიფიკაციო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
901	50	აქტიურად ურთიერთობს განსხვავებული ხედვის მქონე ადამიანებთან	ელემენტარული
902	51	ავლენს უნარს, დროებით შეწყვიტოს სხვა ადამიანთა განსჯა	ელემენტარული
903		პოზიტიურ ურთიერთობას ინარჩუნებს სხვა ადამიანებთან, მიუხედავად იმისა, თუ რას ფიქრობენ ან გრძნობენ ისინი	ელემენტარული
904		არ გრძნობს უხერხულობას ერთმანეთისაგან განსხვავებული ადამიანების გარემოცვაში	ელემენტარული
905		გამოხატავს სურვილსა და მზადყოფნას, განიხილოს წინააღმდეგობრივი და არასრული ინფორმაცია ისე, რომ ავტომატურად არ უარყოს იგი და არ გამოიტანოს ნაადრევი დასკვნები	ე/ს
906		შეუძლია, ამოიცნოს გაურკვეველი და ბუნდოვანი სიტუაცია	ე/ს
907		იღებს პასუხისმგებლობას ისეთი ამოცანის შესრულებაზე, რომელიც გულისხმობს მისთვის უცნობ და უცხო გარემოში მოქმედებას	ე/ს
908		სიამოვნებით ერთვება დისკუსიებში იმ ადამიანებთან, რომელთა მოსაზრებები და ღირებულებები განსხვავდება მისი მოსაზრებებისა და ღირებულებებისაგან	ე/ს
909	52	თავს კომფორტულად გრძნობს მისთვის ახალ და უჩვეულო სიტუაციებსა და გარემოში	საშუალო
910	53	გაურკვევლობისა და ორაზროვნებისადმი მისი დამოკიდებულება პოზიტიური და კონსტრუქციულია	საშუალო
911	54	წარმატებით ართმევს თავს სამუშაოს გაუთვალისწინებელ გარემოსა და ვითარებაშიც	საშუალო

912		უმკლავდება გაურკვეველ სიტუაციებს	ს/მ
913		მოცემულ სიტუაციაში მოქმედების არჩევანის წინაშე მდგომს, შეუძლია, გაითვალისწინოს ორი ან ორზე მეტი კულტურული პერსპექტივა	ს/მ
914		გამოწვევად აღიქვამს და იღებს ისეთ სიტუაციებსა თუ საკითხებს, რომლებიც გაურკვეველობასა და ორაზროვნებას შეიცავს	ს/მ
915		მისთვის მისაღებია გარკვეული ორაზროვნება	ს/მ
916		შემწყნარებლურ დამოკიდებულებას ავლენს გაურკვეველობისადმი	ს/მ
917		არ გრძნობს დისკომფორტს მისთვის უცნობ საგნებთან და მოვლენებთან შეხებისას	ს/მ
918	55	არაფერი აქვს საწინააღმდეგო იმისა, რომ სხვებს გარკვეული კითხვები გაუჩნდეთ მის იდეებთან და ღირებულებებთან დაკავშირებით	მაღალი
919	56	სიამოვნებით იღებს გამოწვევას, გაუმკლავდეს გაურკვეველ პრობლემებს	მაღალი
920	57	სიამოვნებით უმკლავდება რთულ სიტუაციებს	მაღალი
921		არ გრძნობს უხერხულობას გაურკვეველ სიტუაციებში მოქმედებისას	მაღალი

10. დამოუკიდებლად სწავლის უნარ-ჩვევები

საინტენციო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
1001	58	ავლენს სასწავლო რესურსების იდენტიფიცირების (მაგალითად, ადამიანები, წიგნები, ინტერნეტი და ა.შ.) უნარს	ელემენტარული
1002	59	საჭიროების შემთხვევაში, მიმართავს სხვა ადამიანებს ახალი ინფორმაციის დაზუსტების მიზნით	ელემენტარული
1003		დამოუკიდებლად ართმევს თავს სწავლასთან დაკავშირებულ ამოცანებს	ელემენტარული
1004		განსაზღვრავს, თუ რის შესახებ ფლობს ცოდნას და რის შესახებ საჭიროებს ცოდნის გაფართოებას	ელემენტარული
1005		თავად და დამოუკიდებლად შეუძლია, ამოიცნოს ის ხარვეზები, რომლებიც მას სრულყოფილი ცოდნისაგან აშორებს	ე/ს
1006		შეუძლია ცოდნის სრულყოფისათვის საჭირო ინფორმაციის სათანადო წყაროს ამოცნობა	ე/ს
1007		შეუძლია ინფორმაციის ეფექტურად შეგროვება სხვადასხვა ტექნიკისა და წყაროს გამოყენებით	ე/ს
1008		ეფექტურად იყენებს სათანადო ინსტრუმენტებსა და საინფორმაციო ტექნოლოგიებს, როგორც ახალი ინფორმაციის მოძიება-მოპოვების საშუალებებს	ე/ს
1009		ავლენს ინფორმაციის დამოუკიდებლად მოძიების უნარს	ე/ს
1010		შეუძლია ინფორმაციის მოძიება სხვადასხვა წყაროს გამოყენებით	ე/ს
1011		გამოთქვამს სურვილსა და მზადყოფნას, დამოუკიდებლად დაეუფლოს ახალ ცოდნას	ე/ს
1012		მოპოვებული ინფორმაციის საფუძველზე, აყალიბებს საკუთარ მოსაზრებებს ამა თუ იმ თემაზე	ე/ს

1013	60	ახალი თემების ათვისება შეუძლია მინიმალური დახმარების პირობებში	საშუალო
1014	61	შეუძლია, შეაფასოს მის მიერვე შესრულებული სამუშაოს ხარისხი	საშუალო
1015		შეუძლია, მოიპოვოს პირადი და აკადემიური საჭიროებებისა და ინტერესების შესაბამისი ინფორმაცია	საშუალო
1016		შეუძლია, ეფექტურად გამოიყენოს საინფორმაციო ტექნოლოგიები, ინფორმაციის მოძიების, კვლევის, ორგანიზებისა და დაკავშირების მიზნით	საშუალო
1017		შეუძლია სხვადასხვა საგნისა და სწავლის სფეროდან მიღებული ცოდნის დაკავშირება	საშუალო
1018		დამოუკიდებლად შეუძლია შეარჩიოს სასწავლო მასალა, რესურსები და აქტივობები	ს/მ
1019		თავად შეუძლია აკონტროლოს საკუთარი წინვლა, სასწავლო მიზნების მიღწევის თვალსაზრისით	ს/მ
1020		მუდმივად ეძებს სწავლის ახალ შესაძლებლობებს	ს/მ
1021		თავიდან კითხულობს ახალ მასალას, რათა დარწმუნდეს, რომ სწორად გაიგო იგი	ს/მ
1022	62	შეუძლია, შეარჩიოს ხელმისაწვდომი რესურსებიდან ყველაზე სანდო ინფორმაციის წყაროები ან რჩევა	მაღალი
1023	63	ავლენს უნარს, რომ პირდაპირი ზედამხედველობის გარეშე, შეუძლია მის მიერვე შესრულებული სამუშაოს მონიტორინგი, ამოცანების განსაზღვრა, პრიორიტეტების დასახვა და ამოცანების შესრულება	მაღალი
1024		ეფექტურად გეგმავს სასწავლო მიზნების მიღწევისათვის საჭირო დროს	მაღალი
1025		დამოუკიდებლად შეუძლია შეაფასოს ინფორმაციის წყაროებისა თუ რჩევის სანდოობის ხარისხი	მაღალი
1026		თავად აწარმოებს ახალი ინფორმაციის ათვისების ხარისხის მონიტორინგს	მაღალი

11. ანალიტიკური და კინოტიკური აზროვნების უნარ-ჩვევები

საინფორმაციო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
1101	64	შეუძლია ახალი ინფორმაციის დაკავშირება იმ ინფორმაციასა და ცოდნასთან, რომელსაც იგი უკვე ფლობს	ელემენტარული
1102	65	დამაჯერებელი მტკიცებულებებით ამყარებს საკუთარ მსჯელობას	ელემენტარული
1103		შეუძლია დასკვნების გამოტანა, არგუმენტა ანალიზის საფუძველზე	ელემენტარული
1104		შეუძლია სიტუაციის შეფასება და ანალიზი არჩევანის გაკეთებამდე	ელემენტარული
1105		შეუძლია დასკვნების გამოტანა, ინფორმაციის ანალიზის საფუძველზე	ელემენტარული
1106		შეუძლია პრობლემის გადაჭრა ლოგიკის გამოყენებით	ელემენტარული
1107		კონკრეტულ თემაზე ფიქრისას, შეუძლია, ერთმანეთს შეადაროს სხვადასხვა მოსაზრება	ელემენტარული
1108		შეუძლია, ერთმანეთისაგან განასხვავოს ფაქტის შესახებ გაკეთებული განცხადება და მოსაზრება	ე/ს
1109		შეუძლია, ერთმანეთისაგან განასხვავოს არგუმენტი და ინფორმაცია	ე/ს
1110		შეუძლია შეფასებების გაკეთება მტკიცებულებებისა და გამოცდილების საფუძველზე	ე/ს
1111		შეუძლია ალტერნატიული მოსაზრებების ანალიზი	ე/ს
1112		გადაწყვეტილების მიღებამდე განიხილავს ერთზე მეტი წყაროდან მიღებულ ინფორმაციას	ე/ს
1113		შეუძლია, განიხილოს ერთზე მეტი წყაროდან მიღებული ინფორმაცია, სანამ გადაწყვეტილებას მიიღებს	ე/ს

1114		პრობლემის წინაშე დგომისას, ცდილობს, განსაზღვროს მისი წარმოქმნის მიზეზები და წინაპირობა	ე/ს
1115		შეუძლია, კრიტიკულად შეაფასოს წარსულის გამოცდილება, მომავალი წარმატების სწორად შეფასების მიზნით	ე/ს
1116		კონკრეტული ინტერპრეტაციის გასამართლებლად ან გასაბათილებლად, შეუძლია, ჩამოაყალიბოს ლოგიკური და გასამართლებელი არგუმენტი	ე/ს
1117		შეუძლია, შეაფასოს არგუმენტები, მტკიცებულებები და შეხედულებები	ე/ს
1118		შეუძლია, ამოიცნოს ლოგიკური კავშირი გაანალიზებულ მასალებს შორის	ე/ს
1119	66	შეუძლია, შეაფასოს სხვადასხვა არჩევანთან დაკავშირებული რისკები	საშუალო
1120	67	შეუძლია, იმსჯელოს იმის თაობაზე, თუ რამდენად ჭეშმარიტი და ზუსტია ინფორმაცია, რომელსაც იგი იყენებს	საშუალო
1121		არგუმენტის შეფასებისას, შეუძლია მტკიცებულებების გაანალიზება	საშუალო
1122		შეუძლია განსხვავებული შეხედულებების, სხვა კულტურებისათვის დამახასიათებელი პრაქტიკისა და პროდუქტის ანალიზი	საშუალო
1123		შეუძლია, იმსჯელოს მასზე, თუ რამდენად შესაბამისი და გამოსადეგია მასალა, რომლის ანალიზსაც აწარმოებს	საშუალო
1124		შეუძლია ინფორმაციის კრიტიკულად შეფასება	საშუალო
1125		შეუძლია, იმსჯელოს იმის თაობაზე, თუ რამდენად დამაჯერებელია მასალა, რომელსაც ანალიზებს	საშუალო
1126		შეუძლია, ერთმანეთისაგან განასხვავოს შესაბამისი და შეუსაბამო ინფორმაცია და მტკიცებულებები	საშუალო

1127	საკუთარი ქმედებებით ავლენს, რომ გადაწყვეტილების მიღებამდე ითვალისწინებს საკუთარ არჩევანთან დაკავშირებულ რისკებსა და სარგებელს	საშუალო
1128	შეუძლია მასალის ანალიზი ლოგიკური და სისტემური მიდგომით	ს/მ
1129	გადაწყვეტილების მიღებამდე განსაზღვრავს არჩევანის პრიორიტეტულობას	ს/მ
1130	იყენებს მაგალითებს საკუთარი მოსაზრების გასამყარებლად	ს/მ
1131	შეუძლია სხვადასხვა მოსაზრების ანალიზი, მათთან დაკავშირებული ხარჯებისა და სარგებლის თვალსაზრისით	ს/მ
1132	შეუძლია, გადაწყვეტილების მიღებამდე გაანალიზოს მის ხელთ არსებული ყველა ინფორმაცია, რომელიც უკავშირდება სხვადასხვა არჩევანს	ს/მ
1133	ინფორმაციის ანალიზისა და შეფასების პროცესში, შეუძლია ყურადღების გამახვილება მის სისწორესა და სიზუსტეზე	ს/მ
1134	შეუძლია შემთხვევითი კავშირების ამოცნობა განხილულ მასალაში	ს/მ
1135	შეუძლია, იმსჯელოს იმის თაობაზე, თუ რამდენად ჭეშმარიტი, ზუსტი და სარწმუნოა მასალა, რომელსაც აანალიზებს	ს/მ
1136	შეუძლია, კრიტიკულად შეაფასოს მათი ქმედებები, ვინც პასუხისმგებელია ადამიანის უფლებათა დაცვაზე, მათდამი პატივისცემასა და ხელშეწყობაზე	ს/მ
1137	შეუძლია, გამოიკვლიოს პრობლემის თითოეულ შესაძლო გადაწყვეტასთან დაკავშირებული სავარაუდო შედეგები	ს/მ

1138		საჭიროების შემთხვევაში, შეუძლია გამოიყენოს სხვადასხვა სახის ამროვნება (ინდუქციური, დედუქციური და ა.შ.)	ს/მ
1139	68	შეუძლია, გაანალიზებულ მასალაში ამოიციოს და გამოავლინოს ნებისმიერი წინააღმდეგობრიობა, შეუსაბამობა და ნორმიდან გადახრა	მაღალი
1140	69	შეუძლია, საკუთარი მსჯელობა გაამყაროს კონკრეტული და იდენტიფიცირებადი კრიტერიუმებით, პრინციპებითა და ღირებულებებით	მაღალი
1141		შეუძლია იმ მოტივების, განზრახვისა და გეგმების ანალიზი, რომლებიც გააჩნიათ ადამიანებს, რომლებიც ინტერნეტისა და სოციალური მედიის საშუალებით (მაგ. გაზეთები, ტელევიზია და ა.შ.), აწარმოებენ სტერეოტიპების, შეუწყნარებლობისა და სიძულვილის ენის პროპაგანდასა და ტირაჟირებას	მაღალი
1142		შეუძლია ანალიზის შედეგების შეჯამება და შეჯერება, ორგანიზებული და თანმიმდევრული ფორმით, ლოგიკური და გამართლებული დასკვნების გაკეთების მიზნით	მაღალი
1143		პრობლემის გადაჭრის პროცესში, გადაწყვეტილების მიღებამდე, აანალიზებს პრობლემასთან დაკავშირებულ ყველა ასპექტს	მაღალი
1144		შეუძლია ახალი კავშირების დადგენა გამოკვლეულ და შესწავლილ ელემენტებს შორის	მაღალი
1145		შეუძლია იმის გაანალიზება, თუ როგორ ურთიერთქმედებენ მთელის შემადგენელი ნაწილები საერთო შედეგის მისაღებად	მაღალი
1146		შეუძლია, შეაფასოს როგორც მოკლევადიანი, ასევე, გრძელვადიანი პერსპექტივები	მაღალი
1147		შეუძლია იმ წინაპირობებისა და ვარაუდების შეფასება, რომლებსაც ეფუძნება მოცემული მასალა	მაღალი

12. მოსმენისა და დაკვირვების უნარ-ჩვევები

საიდენტიფიკაციო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
1201	70	ყურადღებით ისმენს განსხვავებულ მოსაზრებებს	ელემენტარული
1202	71	ყურადღებით უსმენს სხვა ადამიანებს	ელემენტარული
1203		აქტიური მსმენელია	ელემენტარული
1204		ყურადღებას ამახვილებს არა მარტო იმაზე, თუ რა ითქვა, არამედ იმაზეც, თუ როგორ ითქვა	ე/ს
1205		ახსოვს სხვა ადამიანების ქმედებების დეტალები	ე/ს
1206		ყურადღებით აკვირდება სხვა ადამიანების ქცევას	ე/ს
1207	72	აკვირდება მოსაუბრის უესტიკულაციასა და, ზოგადად, მის სხეულის ენას, რათა განსაზღვროს მის მიერ ვერბალურად გადმოცემული აზრის ზუსტი მნიშვნელობა	საშუალო
1208	73	შეუძლია, სხვისი საუბარი მოისმინოს ეფექტურად, რაც ემსახურება იმის დადგენას, თუ რას გულისხმობს მოსაუბრე და რა განზრახვა ამოძრავებს მას	საშუალო
1209		ყურადღებას ამახვილებს მოსაუბრის სხეულის ენაზე, რათა კარგად გაერკვეს, თუ რისი თქმა სურს მას	საშუალო
1210		როდესაც უერთდება სხვადასხვა ქვეყნის წარმომადგენელთაგან დაკომპლექტებულ ჯგუფს, ცდილობს, შეიტყოს ჯგუფში მოქმედი წესების შესახებ, მისი წევრების ქცევაზე დაკვირვების საშუალებით	ს/მ
1211		სწავლობს მშობლიურ ენაზე მოსაუბრეთა მეტყველების მანერასა და სტილს (მაგალითად, როგორ აყენებენ მოთხოვნას, როგორ იხდიან ბოდიშს, ან როგორ გამოთქვამენ პრეტენზიებსა თუ უკმაყოფილებას), მათ ქცევაზე დაკვირვების საშუალებით	ს/მ

1212		არავერბალური გამოხატვის საშუალებებზე დაკვირვების საფუძველზე, განსაზღვრავს, თუ რას ფიქრობს და რას განიცდის მოსაუბრე, რასაც ვერ ან არ გამოხატავს ვერბალურად	ს/მ
1213	74	ყურადღებას ამახვილებს იმაზე, თუ რას გულისხმობს და არ გამოთქვამს მოსაუბრე	მაღალი
1214	75	ამჩნევს განსხვავებული კულტურული კუთვნილების მქონე პირების განსხვავებულ რეაქციებსა და რეაგირების მანერას ერთსა და იმავე სიტუაციაზე	მაღალი
1215		ყურადღებით აკვირდება განსხვავებული კულტურული კუთვნილების მქონე პირების ქცევას	მაღალი

13. ავსია

საიდენტიფიკაციო კოდი	ძირითადი კომპონენტი #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
1301	76	შეუძლია, ამოიცნოს, როდის სჭირდება მის პარტნიორს მისი დახმარება	ელემენტარული
1302	77	თანაგრძნობას გამოთქვამს სხვა ადამიანების თავს დატეხილი უსიამოვნებების გამო	ელემენტარული
1303		თანაგრძნობას იჩენს იმ ადამიანების მიმართ, რომლებსაც უსამართლოდ მოექცნენ	ელემენტარული
1304		თანადგომას გამოხატავს მათ მიმართ, ვინც პრობლემების წინაშე დგას	ელემენტარული
1305		თანაგრძნობას იჩენს იმ ადამიანის მიმართ, ვინც ნაწყენი და გულნატკენია	ელემენტარული
1306		გრძნობს, როდის არის სხვა პირი გაღიზიანებული	ელემენტარული
1307		შეუძლია, ამოიცნოს, ნაწყენია პიროვნება თუ არა მასზე	ელემენტარული
1308		შეუძლია, აღწეროს, რას გრძნობენ სხვა ადამიანები	ე/ს

1309		შეუძლია, გადმოსცეს, თუ რას გრძნობენ და რას განიცდიან სხვა ადამიანები	ე/ს
1310		განიცდის, როდესაც ვინმეს მიმართ ცუდი დამოკიდებულების დემონსტრირებას შეესწრება	ე/ს
1311		გამოხატავს თანაგრძნობას სხვა პირების უბედურების გამო	ე/ს
1312		შეუძლია ახსნას, რა უდევს საფუძვლად სხვა ადამიანის განაწყენებას	ე/ს
1313	78	ცდილობს, უკეთ გაუგოს საკუთარ მეგობრებსა და ახლობლებს, იმის წარმოდგენით, თუ როგორ გამოიყურება რეალობა მათი გადმოსახედიდან	საშუალო
1314	79	გადაწყვეტილების მიღებისას, ითვალისწინებს სხვა ადამიანების გრძნობებს	საშუალო
1315		ზუსტად შეუძლია აღწეროს სხვა ადამიანების ემოციები, გრძნობები და საჭიროებები	საშუალო
1316		სხვა პირთან საუბრისას, ცდილობს, გაიგოს, თუ რას გრძნობს იგი	საშუალო
1317		ავლენს უნარს, რომ ადვილად შეუძლია გაითავისოს იმ ადამიანების მდგომარეობა, რომლებიც არასახარბიელო სიტუაციაში იმყოფებიან	საშუალო
1318		გამოთქვამს შეშფოთებას, როდესაც სხვა ადამიანის განწყობით ბოროტად სარგებლობენ ან იყენებენ მას	საშუალო
1319		ავლენს უნარს, აღწეროს, რას გრძნობენ სხვა ადამიანები	საშუალო
1320		თანაუგრძნობს იმ ადამიანებს, რომლებიც, მასთან შედარებით, ნაკლებად იღბლიანები არიან	საშუალო
1321		თანაუგრძნობს პიროვნებას, რომელსაც არ ჰყავს მეგობრები	საშუალო

1322		შეუძლია, მიხვდეს და ამოიცნოს, როდის საჭიროებს ადამიანი თანაგრძნობასა და ემოციურ თანადგომას, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ეს ადამიანი აშკარად არ ავლენს ამ საჭიროებას და ღიად არ საუბრობს ამაზე	ს/მ
1323		განიცდის, როდესაც ვინმეს ჯგუფიდან გარიყვას ამჩნევს	ს/მ
1324		როდესაც სხვები განაწყენებულები არიან, თანაურგრძნობს მათ და ეს მის ხასიათზე აისახება	ს/მ
1325	80	აცხადებს, რომ როდესაც სხვა ქვეყანაში მცხოვრებ ხალხზე ფიქრობს, იგი იზიარებს მათ სიხარულსა და დარდს	მაღალი
1326	81	ზუსტად შეუძლია, გამოიცნოს, თუ რას გრძნობენ და განიცდიან სხვები, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ისინი ამის დაფარვას ცდილობენ	მაღალი
1327		შეუძლია, აღწეროს სხვა ადამიანების განსაკუთრებული პრობლემები	მაღალი

14. მოქნილობა და შეგუების უნარი

საიდენტიფიკაციო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
1401	82	ცვლის საკუთარ შეხედულებასა და წარმოდგენას, თუ საკმარისი არგუმენტი არსებობს იმისათვის, რომ ეს აუცილებელია	ელემენტარული
1402	83	შეუძლია, შეიცვალოს გადაწყვეტილებები, თუ ამის საჭიროებაზე მიუთითებს ამ გადაწყვეტილების შედეგები	ელემენტარული
1403		შეუძლია, შეცვალოს მუშაობის საკუთარი სტილი და მანერა, როდესაც ამას საჭიროება მოითხოვს	ელემენტარული

1404		საჭიროების შემთხვევაში, ცვლის ურთიერთობის სტილსა და მანერას, სხვა ადამიანებთან უფრო ეფექტური ურთიერთობის დამყარების მიზნით	ელემენტარული
1405		იცვლის აზრის გამოთქმის მანერას, თუ ამას სიტუაცია და შექმნილი ვითარება მოითხოვს	ელემენტარული
1406		ცვლის საკუთარ ქცევას ახალ სიტუაციაში, იმ სიტუაციიდან მიღებული გაკვეთილების გათვალისწინებით, რომელშიც იგი წარსულში მოხვედრილა	ელემენტარული
1407		იცვლის ქცევის დამახასიათებელ მანერას, როდესაც გრძნობს, რომ მისი ქცევა პრობლემას ქმნის	ე/ს
1408		ერგება ახალ სიტუაციასა და გარემოს, დამატებითი ინფორმაციის მოპოვების გზით	ე/ს
1409		ადვილად ეგუება სხვა ადამიანებს	ე/ს
1410		ცვლის საკუთარ გეგმებს და არგებს მათ ცვალებად გარემოებებს	ე/ს
1411		როდესაც პრობლემის წინაშე დგას, შეუძლია, განიხილოს ამ პრობლემის გადაჭრის სხვადასხვა გზა	ე/ს
1412		იმ შემთხვევაში, თუ საქმე წინასწარ შემუშავებული გეგმის შესაბამისად არ მიდის, იცვლის მოქმედების გეგმას, სასურველი მიზნის მისაღწევად	ე/ს
1413	84	ერგება ახალ სიტუაციებს, ახალი უნარების ათვისების საშუალებით	საშუალო
1414	85	ცდილობს, მოერგოს ახალ სიტუაციას, მის ხელთ არსებული ცოდნის სხვა კუთხით გამოყენების საშუალებით	საშუალო
1415		იცვლის ქცევის ჩვეულ მანერას, როდესაც სწავლობს რაიმე ახალს	საშუალო

1416	ავლენს უნარს, გამოიჩინოს მოქნილობა და მოერგოს ახალ ადამიანებს, ახალ ადგილებსა და სიტუაციებს	საშუალო
1417	ავლენს მოქნილობას დაბრკოლებების წინაშე	საშუალო
1418	ავლენს მოქნილობას განსხვავებული კულტურული კუთვნილების მქონე პირებთან ურთიერთობისას	საშუალო
1419	საჭიროების შემთხვევაში, შეუძლია, შეიცვალოს სწავლის სტრატეგიები	საშუალო
1420	ადვილად ერგება ახალ სიტუაციებს	საშუალო
1421	ინტერესითა და დადებითი განწყობით ხვდება ახალ და მისთვის უჩვეულო სიტუაციებს	საშუალო
1422	ეფექტურად ერგება ცვლილებას	საშუალო
1423	ადვილად ეგუება ახალ კულტურულ გარემოს	ს/მ
1424	ავლენს უნარს, გადალახოს და დაძლიოს შიში, შფოთვა და დაუცველობის შეგრძნება, რაც უკავშირდება განსხვავებული კულტურული კუთვნილების მქონე პირებთან შეხვედრასა და მათთან ურთიერთობას	ს/მ
1425	განსხვავებული კულტურული კუთვნილების მქონე პირებთან საუბრისას, შეუძლია, გამოიყენოს შესაბამისი ჟესტიკულაცია	ს/მ
1426	ადვილად ერგება ახალ მოთხოვნებსა და განსხვავებულ კონტექსტს	ს/მ
1427	შეუძლია, შეიცვალოს მისთვის დამახასიათებელი აზროვნების სტილი და მოარგოს იგი საჭიროებებსა და გარემოებებს	ს/მ
1428	შეუძლია, შეეგუოს მისი კულტურისათვის დამახასიათებელი სტილისა და ქცევის მანერისაგან განსხვავებულ სტილსა და ქცევის მანერას	ს/მ
1429	აკონტროლებს საკუთარ ემოციებს მთავარ საკითხზე ყურადღების გადატანით	ს/მ

1430	86	სხვა კულტურის წარმომადგენლებთან ურთიერთობისას, იღებს და ექვემდებარება ამ ჯგუფისათვის დამახასიათებელ სოციალურ და კულტურულ წესებს	მაღალი
1431	87	განსხვავებული კულტურული კუთვნილების მქონე პირებთან ურთიერთობისას, იცვლის ქცევას, რათა მისი ქცევა მისაღები იყოს სხვა პირებისათვის	მაღალი
1432		მიუხედავად იმისა, რომ კონკრეტული კულტურის წარმომადგენელია, სრულიად თავისუფლად გრძნობს თავს სხვა კულტურის ან კულტურათა ფარგლებში	მაღალი
1433		შეუძლია, გამოიყენოს სათანადო სტრატეგიები, რათა მოერგოს სხვა ქვეყნის კულტურას	მაღალი

15. ენობრივი, კომუნიკაციური და მრავალენობრივი უნარები

საიდენტიფიკაციო კოდი	ძრითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
1501	88	შეუძლია, გამოთქვას საკუთარი აზრი არსებულ პრობლემასთან დაკავშირებით	ელემენტარული
1502	89	სთხოვს მოსაუბრეს, გაიმეოროს თავისი ნათქვამი, თუ მისთვის იგი ნაკლებად გასაგებია	ელემენტარული
1503		საუბრისას ცდილობს, შეინარჩუნოს თვალით კონტაქტი მოსაუბრე მხარესთან	ელემენტარული
1504		იყენებს უესტიკულაციას, რათა უკეთ გააგებინოს საუბარში მონაწილე სხვა მხარეს, თუ რას გულისხმობს იგი	ელემენტარული
1505		შეუძლია, გადმოსცეს და გააგებინოს სხვებს საკუთარი მოსაზრება თუ პოზიცია	ელემენტარული
1506		სვამს იმგვარ კითხვებს და იმგვარად, რომ უზრუნველყოს საკუთარი ჩართულობა საუბარში	ე/ს

1507		იყენებს სხეულის ენას, რათა უკეთ გააგებინოს საუბარში მონაწილე პირებს, თუ რისი თქმა სურს მას	ე/ს
1508		ეუბნება ან აგრძნობინებს მოსაუბრე მხარეს, რომ მისთვის მისაღებია მისი მოსაზრებები	ე/ს
1509		კარგ ურთიერთობასა და წარმატებულ კომუნიკაციას ამყარებს სხვებთან, საუბრის საკუთარი, გასაგები მანერის წყალობით	ე/ს
1510		შეუძლია, ამოიცნოს, როდესაც ორი ადამიანი ცდილობს, ერთი და იგივე აზრი ჩამოაყალიბოს, ოღონდ განსხვავებული გზებით	ე/ს
1511		კომუნიკაციის პროცესში პრობლემის წარმოქმნის შემთხვევაში, იგი საკმაოდ ხშირად პოულობს გზებსა და საშუალებებს, რათა მომენტალურად იქნეს განეიტრალებული გაჩენილი პრობლემა (მაგალითად, სხეულის ენის გამოყენებით, ახსნა-განმარტებების მიწოდებით, ნათქვამის გამარტივებით და ა.შ.)	ე/ს
1512		იყენებს უესტიკულაციას, რათა აჩვენოს მსმენელს, რისი თქმა სურს მას	ე/ს
1513	90	სვამს კითხვებს, რომლებიც ადასტურებს, რომ მისთვის გასაგებია სხვა მოსაუბრის მიერ გამოთქმული პოზიცია	საშუალო
1514	91	ფლობს თავაზიანობის გამოხატვის ფრაზებს მისი მშობლიური ენისგან განსხვავებულ ენაზე	საშუალო
1515		შეუძლია, დაარწმუნოს სხვა ადამიანები და მოლაპარაკება აწარმოოს მათთან	საშუალო
1516		რწმუნდება, რომ მის მიერ გამოთქმული აზრი სწორად იქნა გაგებული საუბარში მონაწილე ყველა მხარის მიერ	საშუალო
1517		შეუძლია, მიხვდეს, თუ როდის უსმენს მას საუბარში მონაწილე პირი, მაგრამ ვერ ხვდება, თუ რაზე საუბრობს იგი	საშუალო

1518	კომუნიკაციის დროს, ნაკლებად გასაგები ან ბუნდოვანი მომენტების წარმოშობის შემთხვევაში, იგი ცდილობს და ახერხებს, ახსნას გაუგებარი მომენტები ან სხვაგვარად გაართვას თავი შექმნილ ვითარებას	საშუალო
1519	შეუძლია, შეცვალოს და სიტუაციას მოარგოს საკუთარი ენობრივი და კომუნიკაციური ქცევა, მოსაუბრისათვის ხელსაყრელი და მისაღები კომუნიკაციის წესების გამოყენებით	ს/მ
1520	შეუძლია, სწორად და ეფექტურად ჩამოაყალიბოს საკუთარი სათქმელი ინტერკულტურულ გარემოში და დაამყაროს კომუნიკაცია სხვებთან	ს/მ
1521	მოსაუბრე მხარისათვის პასუხის გაცემამდე, შეუძლია, დარწმუნდეს, რომ კარგად ესმის მის მიერ გამოთქმული აზრი	ს/მ
1522	საკუთარი სიტყვებით იმეორებს მოსაუბრის მიერ გამოთქმულ აზრს, რათა დარწმუნდეს, რომ სწორად გაიგო მისი მნიშვნელობა	ს/მ
1523	შეუძლია კომუნიკაციის ჩავარდნის თავიდან აცილება, სხვების მიერ არასწორად გაგებული მისი ნათქვამის გამეორების, სხვა სიტყვებით გადმოცემისა თუ სხვაგვარად ჩამოყალიბების საშუალებით	ს/მ
1524	შეუძლია, ამოიცნოს საუბრის განსხვავებული მანერა, რომელსაც იყენებს მისი სოციალური ჯგუფისაგან განსხვავებული, სულ მცირე, ერთი სოციალური ჯგუფისა ან მისი კულტურისაგან განსხვავებული, სულ მცირე, ერთი კულტურის წარმომადგენელი	ს/მ
1525	შეუძლია თავაზიანად და შესაბამისი ფორმით, მიმართოს მოსაუბრეს და სთხოვოს მას განმარტებები, იმ შემთხვევაში, თუ მოსაუბრის ვერბალური და არავერბალური გამოხატვის საშუალებებით გამოთქმული აზრი ერთმანეთთან შეუსაბამოა	ს/მ

1526	92	ინტერკულტურული ურთიერთობების დროს შეუძლია, შეასრულოს ენობრივი შუამავლის როლი, შეუძლია, თარგმნოს, თარჯიმნობა გასწიოს ან ახსნა-განმარტებები მიაწოდოს მხარეებს	მაღალი
1527	93	წარმატებით შეუძლია, თავიდან აიცილოს მოსალოდნელი გაუგებრობები ინტერკულტურული ურთიერთობის დროს	მაღალი
1528		ინტერკულტურული ურთიერთობების დროს აკმაყოფილებს საკომუნიკაციო მოთხოვნებს, საუბრობს რა იმ ენაზე, რომელიც გასაგებია კომუნიკაციაში მონაწილე ყველა მხარისათვის	მაღალი
1529		შეუძლია, ამოიცნოს კომუნიკაციის განსხვავებული წესები, რომლებსაც იყენებენ მისი სოციალური ჯგუფისაგან განსხვავებული, სულ მცირე, ერთი სოციალური ჯგუფის ან მისი კულტურისაგან განსხვავებული, სულ მცირე, ერთი კულტურის წარმომადგენლები	მაღალი
1530		ფლობს, სულ მცირე, ერთ უცხო ენას და კარგად იცნობს საკუთარი კულტურისაგან განსხვავებულ, სულ მცირე, ერთ კულტურას მაინც	მაღალი

16. თანაფრთხილობის უნარ-ჩვევები

საიდენტიფიკაციო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
1601	94	ამყარებს პოზიტიურ ურთიერთობას ჯგუფის სხვა წევრებთან	ელემენტარული
1602	95	ჯგუფში სხვებთან ერთად მუშაობის პროცესში, პირნათლად ასრულებს საკუთარ მოვალეობას და შეაქვს საკუთარი წვლილი ჯგუფურ მუშაობაში	ელემენტარული

1603		ჯგუფში სხვებთან ერთად მუშაობის პროცესში, შეუძლია, ეფექტურად იმუშაოს და პატივისცემა გამოიჩინოს ჯგუფის სხვა წევრების მიმართ	ელემენტარული
1604		წარმატებით და ეფექტურად ასრულებს სამუშაოს, როდესაც უწევს ჯგუფში მუშაობა	ელემენტარული
1605		პოზიტიურად ურთიერთობს სხვა ადამიანებთან, მათთან ერთად მუშაობისას	ელემენტარული
1606		უზიარებს საკუთარ მოსაზრებებსა და რესურსებს სხვებს	ელემენტარული
1607		ჯგუფში სხვებთან ერთად მუშაობის პროცესში, იჩენს პატივისცემას ჯგუფის სხვა წევრების მიმართ და ანგარიშს უწევს მათ	ე/ს
1608		ჯგუფში სხვებთან ერთად მუშაობის პროცესში, წარმატებით ართმევს თავს გუნდური მოთამაშის ფუნქციას	ე/ს
1609		ჯგუფში სხვებთან ერთად მუშაობის პროცესში, მოქმედებს ჯგუფის მიერ შემუშავებული გეგმისა და მიღებული გადაწყვეტილებების შესაბამისად	ე/ს
1610		ჯგუფში სხვებთან ერთად მუშაობის პროცესში, შეუძლია, საკუთარი შეხედულებები და მოსაზრებები ეფექტურად გაუზიაროს ჯგუფის სხვა წევრებს	ე/ს
1611		ეფექტურად თანამშრომლობს სხვა ადამიანებთან	ე/ს
1612		სხვებთან ერთად იზიარებს პასუხისმგებლობას ერთობლივად შესრულებულ სამუშაოზე	ე/ს
1613		შეუძლია, დახმარება გაუწიოს სხვებს სამუშაოს შესრულებაში, როდესაც ამის საჭიროება არსებობს	ე/ს
1614		პროდუქტულად მუშაობს გუნდურ გარემოში	ე/ს
1615	96	ცდილობს, კონსენსუსის გზით მიაღწიოს ჯგუფის საერთო მიზნებს	საშუალო
1616	97	ჯგუფში სხვებთან ერთად მუშაობის პროცესში, მუდმივად უზიარებს შესაბამის და სასარგებლო ინფორმაციას ჯგუფის სხვა წევრებს	საშუალო

1617	შეუძლია, დახმარება გაუწიოს ჯგუფის ახალ წევრს, რათა ეს უკანასკნელი მარტივად და სწრაფად გახდეს ჯგუფის სრულფასოვანი წევრი	საშუალო
1618	აქტიურად მონაწილეობს ჯგუფის შეხვედრებში	საშუალო
1619	აქტიურად უზიარებს სასარგებლო ინფორმაციასა და ცოდნას სხვებს	საშუალო
1620	მულტიპლად და წარმატებით მონაწილეობს ჯგუფურ აქტივობებში	საშუალო
1621	ჯგუფში სხვებთან ერთად მუშაობის პროცესში, ამხნევეს ჯგუფის სხვა წევრებს, რათა მათ თავისუფლად გამოთქვან თავიანთი პოზიცია და მოსაზრებები	ს/მ
1622	ჯგუფში სხვებთან ერთად მუშაობის პროცესში, შეუძლია, შეითავსოს სხვადასხვა ფუნქცია	ს/მ
1623	ცდილობს, ჯგუფის წევრებმა არ იგრძნონ დისკომფორტი, თუ მათ რაიმე სახის პრობლემა ექმნებათ	ს/მ
1624	ჯგუფში სხვებთან ერთად მუშაობის პროცესში, ცდილობს ჯგუფის სხვა წევრების მოტივირებას და ამხნევეს მათ, რათა საქმეში მეტი ჩართულობა გამოიჩინონ	ს/მ
1625	თანმიმდევრულად მუშაობს სხვებთან ერთად, მიზნების მისაღწევად და დასახული ამოცანების შესასრულებლად	ს/მ
1626	შეუძლია, ჩამოაყალიბოს ჯგუფის საერთო მიზნები	ს/მ
1627	ჯგუფში სხვებთან ერთად მუშაობის პროცესში, ახერხებს, დაარწმუნოს ჯგუფის სხვა წევრები, დაეხმარონ ერთმანეთს საერთო მიზნების მისაღწევად	ს/მ
1628	ჯგუფში სხვებთან ერთად მუშაობის პროცესში, ცდილობს, შეიტყოს მეტი ჯგუფის სხვა წევრების უნარების, მოსაზრებებისა და შეხედულებების შესახებ და საქმის სასარგებლოდ გამოიყენოს ისინი	ს/მ

1629	98	ენტუზიაზმს ნერგავს ჯგუფის წევრებს შორის, ჯგუფის საერთო მიზნების მიღწევის კუთხით	მაღალი
1630	99	ჯგუფში სხვებთან ერთად მუშაობის პროცესში, ეხმარება და მხარში უდგას ჯგუფის სხვა წევრებს, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მათი ხედვა განსხვავდება მისი ხედვისაგან	მაღალი
1631		სარგებლობს შესაძლებლობებით, ითანამშრომლოს სხვა ადამიანებთან	მაღალი
1632		როდესაც ხედავს, რომ საქმეა გასაკეთებელი, იგი ცდილობს, დაიხმაროს სხვებიც და ერთად შეასრულონ სამუშაო	მაღალი
1633		შეუძლია, დაარწმუნოს ჯგუფის სხვა წევრები, რომ მათ თავიანთი შესაბამისი და გამოსადეგი ცოდნა და გამოცდილება გაუზიარონ ჯგუფის სხვა წევრებს	მაღალი
1634		ცდილობს, ჩართოს სხვა ადამიანები დაგეგმვისა და სამოქმედო გეგმის შემუშავების პროცესებში, რათა მათ თავიანთი წილი პასუხისმგებლობა და ვალდებულება იგრძნონ ჯგუფის საერთო მიზნების მიღწევის საქმეში	მაღალი

17. კონფლიქტის მოგვარების უნარ-ჩვევები

საიდენტიფიკაციო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
1701	100	შეუძლია, პატივისცემით ესაუბროს კონფლიქტში მონაწილე მხარეებს	ელემენტარული
1702	101	შეუძლია, განსაზღვროს კონფლიქტის მოგვარების ალტერნატიული გზები	ელემენტარული
1703		კონფლიქტის მოგვარების პროცესში თანამშრომლობს სხვებთან	ელემენტარული

1704		შეუძლია, კონკრეტული და პრაქტიკული გამოსავალი მოძებნოს კონფლიქტური სიტუაციიდან	ე/ს
1705		შეუძლია, მოუსმინოს კონფლიქტში მონაწილე მხარეებს, მათ შორის, საერთო ინტერესების აღმოჩენის მიზნით	ე/ს
1706		კონფლიქტის მოგვარების მცდელობისას, პატივს სცემს და ითვალისწინებს სხვათა შეხედულებებს	ე/ს
1707		ეხმარება სხვებს, გამონახონ უთანხმოების მოგვარების გზები	ე/ს
1708		შეუძლია, კონფლიქტში მონაწილე მხარეები გაამხნევოს, რათა მათ, კონფლიქტის მოგვარების მიზნით, აქტიურად მოუსმინონ ერთმანეთს და ღიად ისაუბრონ	ე/ს
1709		კონფლიქტში მონაწილე მხარეებთან შეუძლია სათანადო და ადეკვატური მიდგომა გამოიყენოს	ე/ს
1710	102	შეუძლია, დაეხმაროს სხვებს კონფლიქტის მოგვარებაში იმით, რომ შესთავაზოს რამდენიმე შესაძლო ალტერნატიული გამოსავალი შექმნილი ვითარებიდან	საშუალო
1711	103	შეუძლია, კონფლიქტში მონაწილე მხარეები დაიყოლიოს იმაზე, რომ ერთმანეთს აქტიურად მოუსმინონ, გაუზიარონ თავიანთი სატკივარი და ერთმანეთს ესაუბრონ საკითხებზე, რომლებიც მათ აღელვებთ	საშუალო
1712		კონფლიქტური სიტუაციიდან პოულობს ისეთ გამოსავალს, რომელიც სასარგებლოა კონფლიქტში მონაწილე ყველა მხარისათვის	საშუალო
1713		ეხმარება კონფლიქტში მონაწილე მხარეებს, რომლებმაც ვერ შეძლეს უთანხმოების მოგვარება, რათა მოახერხონ ერთმანეთთან კომუნიკაციის დამყარება	საშუალო

1714		შეუძლია, წარმატებით გამოიყენოს მოლაპარაკების წარმოების უნარი კონფლიქტის მოგვარების საქმეში	საშუალო
1715		შეუძლია, დაეხმაროს კონფლიქტში მონაწილე მხარეებს, გამოძებნონ ის საერთო ნიადაგი, რომლის საფუძველზეც შეძლებენ ერთმანეთთან შეთანხმების მიღწევას	საშუალო
1716	104	პიროვნებათშორისი კონფლიქტების მოგვარების მიზნით, მუდმივად გამოდის კონფლიქტში მონაწილე მხარეებს შორის კომუნიკაციის დამყარების ინიციატივით	მაღალი
1717	105	ეფექტურად მართავს სხვა ადამიანების ემოციურ განწყობას, როგორცაა კონფლიქტთან დაკავშირებული სტრესი, მღელვარება/შფოთვა და საფრთხის შეგრძნება	მაღალი
1718		შეუძლია, უხელმძღვანელოს კონფლიქტში მონაწილე მხარეებს, რათა ისინი შეთანხმდნენ კონფლიქტის ოპტიმალურ და ყველა მხარისათვის მისაღებ გადაწყვეტაზე	მაღალი
1719		კონფლიქტის მოგვარების პროცესში, მუდმივად ამახვილებს ყურადღებას ძირითად საკითხზე და არ უშვებს, რომ მეორეხარისხოვანმა საკითხებმა ხელი შეუშალოს მას სასურველი შედეგის მიღებაში	მაღალი
1720		შეუძლია შესაძლო კომპრომისებისა და კონფლიქტის მოგვარების გზების დახვეწა	მაღალი

სოდნა და კრიტიკული გააზრება

18. საკუთარი თავის შეხსოვა და კრიტიკული გააზრება

საინტერვიუო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
1801	106	შეუძლია, აღწეროს საკუთარი მოტივაცია	ელემენტარული
1802	107	შეუძლია, აღწეროს, თუ როგორ ზემოქმედებს და რა გავლენას ახდენს მისი აზროვნება და ემოციები მის საკუთარ ქცევაზე	ელემენტარული
1803		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს საკუთარი მოტივები, საჭიროებები და მიზნები	ე/ს
1804		შეუძლია, ახსნას, თუ რა გავლენას ახდენს მის ქცევაზე მისი პიროვნული მახასიათებლები სხვადასხვა სიტუაციაში	ე/ს
1805	108	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს საკუთარი ღირებულებები და შეხედულებები	საშუალო
1806	109	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს საკუთარი თავი მრავალი სხვადასხვა კუთხით	საშუალო
1807		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ის, თუ როგორ აღიქვამენ მას სხვა ადამიანები	ს/მ
1808		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ის ზემოქმედება და გავლენა, რომელსაც მისი აზრები და ემოციები ახდენს მის საკუთარ ქცევაზე	ს/მ
1809		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს საკუთარი მსოფლმხედველობა	ს/მ
1810	110	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს მის აზროვნებაში დამკვიდრებული ცრურწმენები და სტერეოტიპები და ის, თუ რა უდევს მათ საფუძვლად	მაღალი

1811	111	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს საკუთარი ემოციები და გრძნობები მთელ რიგ განსხვავებულ სიტუაციებში	მაღალი
1812		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ის, თუ რა ზეგავლენას ახდენს მის აზროვნებასა და მსჯელობაზე მისი საკუთარი კულტურული იდენტობა	მაღალი
1813		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ის ფაქტორები, რომლებმაც გავლენა იქონია მისი ინტერკულტურული უნარების ჩამოყალიბება-განვითარებაზე	მაღალი

19. ენისა და კომუნიკაციის სოციალ-შეფხვნება და კრიტიკული გააზრება

საიდენტიფიკაციო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
1901	112	შეუძლია, ახსნას, თუ როგორ უწყობს ხელს კომუნიკაციას საუბრის ტონი, თვალით კონტაქტი და სხეულის ენა	ელემენტარული
1902	113	შეუძლია, აღწეროს კომუნიკაციის სხვადასხვა სტილის სოციალური ეფექტი და მისი გავლენა სხვა ადამიანებზე	საშუალო
1903	114	შეუძლია, ახსნას, თუ როგორ არის კოდირებული სოციალური ურთიერთობები ენობრივ ფორმებში, რომლებიც საუბრისას გამოიყენება (მაგალითად, მისაღმებები, მიმართვის ფორმები, ჩანართები და ა.შ.)	საშუალო
1904		შეუძლია, ახსნას, თუ როგორ გამოიყენება სხვადასხვა ენა სხვადასხვა სიტუაციასა და კონტექსტში	საშუალო
1905		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს, თუ როგორ შეუძლია კომუნიკაციის ამა თუ იმ სტილს, ჩაშალოს კომუნიკაცია	საშუალო

1906		შეუძლია, აღწეროს კომუნიკაციის განსხვავებული ნორმები და წესები, რომლებიც გამოიყენება, სულ მცირე, ერთ განსხვავებულ სოციალურ ჯგუფსა ან კულტურაში	საშუალო
1907		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს, თუ როგორ განსხვავებულად აღიქვამს სხვადასხვა აუდიტორია ერთი და იგივე ინფორმაციის მნიშვნელობას	საშუალო
1908		შეუძლია, აღწეროს, თუ რა გავლენა შეიძლება ჰქონდეს ენის სხვადასხვა სტილის გამოყენებას სოციალურ გარემოსა და სამუშაო ადგილზე	საშუალო
1909		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს, თუ რა გავლენა აქვს ინტერკულტურულ კომუნიკაციას განსხვავებულ კულტურათა წარმომადგენლებს შორის ურთიერთობაზე	ს/მ
1910		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს, როგორ არის დამოკიდებული პიროვნების მოლოდინი, შეხედულება, აღქმა, რწმენა, მსჯელობა და განსჯა იმ კონკრეტულ ენაზე (ენებზე), რომელზეც საუბრობს პიროვნება	ს/მ
1911		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ის გავლენა, რომელიც შეიძლება ჰქონდეს ენის სხვადასხვა სტილის გამოყენებას სოციალურ გარემოსა და სამუშაო ადგილზე	ს/მ
1912	115	შეუძლია, ახსნას, თუ რატომ აქვთ სხვადასხვა კულტურის წარმომადგენლებს განსხვავებული ვერბალური და არავერბალური კომუნიკაციის ნორმები და წესები, რომლებიც, მათი ხედვით, გარკვეული მნიშვნელობის მატარებელია	მაღალი
1913	116	შეუძლია, აღწეროს კომუნიკაციის განსხვავებული ნორმები და წესები, რომლებიც მოქმედებს სხვა, სულ მცირე, ერთ სოციალურ ჯგუფსა თუ სხვა კულტურის ფარგლებში	მაღალი

20. ა) კონსტიტუციის, კანონისა და ადამიანის უფლებების უზენაესი უზენაესი-შეფხვნავი და კონსტიტუციური გააზრება

საინტელექტუალური კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
2001	117	შეუძლია, ახსნას ძირითადი პოლიტიკური ცნებების მნიშვნელობა, მათ შორის, დემოკრატიის, თავისუფლების, მოქალაქეობის, უფლებებისა და მოვალეობების	ელემენტარული
2002	118	შეუძლია, ახსნას, რატომ არის ყველა ვალდებული, პატივი სცეს და დაიცვას ადამიანის უფლებები	ელემენტარული
2003		შეუძლია, ახსნას ძირითადი სამართლებრივი ცნებების მნიშვნელობა, მათ შორის, სამართლიანობის, თანასწორობის, კანონისა და რეგულაციების საჭიროება და კანონის უზენაესობა	ელემენტარული
2004		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ადამიანის უფლებათა კონცეფცია	ელემენტარული
2005		შეუძლია, აღწეროს სახელმწიფოს ვალდებულებები ადამიანის უფლებებთან დაკავშირებით	ე/ს
2006	123	შეუძლია, ახსნას ადამიანის უფლებათა უნივერსალური, განუყოფელი და ხელშეუვალი ბუნება	საშუალო
2007	124	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს კავშირი და ურთიერთდამოკიდებულება ადამიანის უფლებებს, დემოკრატიას, მშვიდობასა და უსაფრთხოებას შორის, გლობალიზაციის ეტაპზე მყოფ მსოფლიოში	საშუალო
2008	125	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ადამიანის უფლებათა დარღვევების ძირითადი მიზეზები, მათ შორის, მიმდინარე პროცესებში სტერეოტიპებისა და ცრუ წარმოდგენების როლი, რაც იწვევს ადამიანის უფლებების დარღვევებს	საშუალო

2009		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ის გამოწვევები, რომლებიც არსებობს ადამიანის უფლებათა თვალსაზრისით იმ საზოგადოებაში, რომელსაც თავად ეკუთვნის	საშუალო
2010		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს მის ქვეყანაში ადამიანის უფლებების დაცვის თვალსაზრისით არსებული სიტუაცია, მასთან დაკავშირებული საკითხები და ქმედებები	საშუალო
2011		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ადამიანის უფლებები, როგორც ღირებულებათა სისტემა და ის, თუ რამდენად არის იგი დაკავშირებული სხვა მორალური, ეთიკური თუ რელიგიური ღირებულებების სისტემებთან	ს/მ
2012	130	შეუძლია, აღწეროს მრავალი ერთმანეთისაგან განსხვავებული გზა, რომლის საშუალებითაც მოქალაქეებს შეუძლიათ, გავლენა იქონიონ პოლიტიკაზე	მაღალი
2013	131	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ადამიანის უფლებათა სისტემის მახასიათებელი – მუდმივად ექვემდებარებოდეს განვითარებას და მსოფლიოს სხვადასხვა რეგიონში მიმდინარე ძალისხმევა, რომელიც ადამიანის უფლებათა დახვეწასა და განვითარებას ემსახურება	მაღალი
2014		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს დემოკრატიული პოლიტიკური პროცესების არსი და მიზნები	მაღალი
2015		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს კანონის არსი და მიზნები	მაღალი

20.ბ) კულურის, კულურათა და ჩელიგიების შახრობა-შახეხნება და კრიტიკული გააზრება

საიდენტიფიკაციო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
2016	119	შეუძლია, აღწეროს რომელიმე სხვა კულტურისათვის დამახასიათებელი ძირითადი პრაქტიკა (მაგალითად, საკვების მიღებასთან დაკავშირებული ჩვევები, მისალმების, ერთმანეთისადმი მიმართვის ფორმები, თავაზიანობის გამოხატვა და ა.შ.)	ელემენტარული
2017	120	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს საკუთარი მსოფლმხედველობა და აღიაროს, რომ მისი მსოფლმხედველობა მხოლოდ ერთია მრავალ სხვა მსოფლმხედველობას შორის	ელემენტარული
2018		შეუძლია, აღწეროს რამდენიმე განსხვავებული კულტურა, განსაკუთრებით, მათთვის დამახასიათებელი ღირებულებები, ადათ-წესები და პრაქტიკა	ელემენტარული
2019		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს, თუ რა გავლენა შეიძლება იქონიოს ინტერკულტურულმა ურთიერთობებმა არსებულ სიტუაციასა და მიმდინარე მოვლენებზე	ე/ს
2020		შეუძლია, აღწეროს, რა აქვთ საერთო სხვადასხვა რელიგიისათვის დამახასიათებელ ტრადიციებს და რითი განსხვავდებიან ეს ტრადიციები ერთმანეთისაგან	ე/ს
2021	126	შეუძლია, ახსნას, რა საფროთხეებს შეიცავს ერთი პიროვნების ქცევის განზოგადება და გავრცობა მთელ კულტურაზე	საშუალო
2022	127	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს რელიგიური სიმბოლოები, რელიგიური რიტუალები და ენა, რომელსაც იყენებს ესა თუ ის რელიგია	საშუალო

2023	შეუძლია, ახსნას, რატომ არის წარმოდგენილი ყველა კულტურულ ჯგუფში ინდივიდები, რომლებიც საკამათოს ხდიან და ეჭვის ქვეშ აყენებენ ამ კულტურის ტრადიციულ საკუთრებებს	საშუალო
2024	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს რელიგიური და არარელიგიური აზროვნების როლი საზოგადოებასა და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში	საშუალო
2025	შეუძლია, ახსნას, თუ რატომ განიცდის მუდმივ განვითარებასა და ცვლილებას ყველა კულტურული ჯგუფი	ს/მ
2026	შეუძლია, ახსნას, რატომ არის ყველა კულტურული ჯგუფი შინაგანად ცვალებადი, მრავალფეროვანი და ჰეტეროგენული	ს/მ
2027	შეუძლია, გააანალიზოს ის ცვლილებები, რომელსაც განიცდის ქცევის სხვადასხვა ნორმა თითოეული კულტურის ფარგლებში	ს/მ
2028	შეუძლია, გააანალიზოს ის ცვლილებები, რომელსაც განიცდის ქცევის სხვადასხვა ნორმა სხვადასხვა კულტურებს შორის ურთიერთობებში	ს/მ
2029	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს, თუ როგორ ზღუდავენ დაუცველი ჯგუფის წევრების შესაძლებლობებს ძალოვანი სტრუქტურები და დისკრიმინაციული პრაქტიკა ამა თუ იმ კულტურულ ჯგუფში	ს/მ
2030	შეუძლია, აღწეროს კონკრეტული რელიგიური ტრადიციების ისტორიის ძირითადი ასპექტები	ს/მ
2031	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ის ფაქტი, რომ ცალკეული ადამიანის რელიგიური პრაქტიკა, დიდი ალბათობით, განსხვავდება ამავე რელიგიის სტანდარტული სახელმძღვანელო დოქტრინებისაგან	ს/მ

2032		შეუძლია კონკრეტულ რელიგიებთან დაკავშირებული ძირითადი ტექსტების (ნაწარმოებების) თუ დოქტრინების ამოცნობა	ს/მ
2033		შეუძლია, აღწეროს კონკრეტული რელიგიის მიმდევართა რწმენის, ღირებულებების, პრაქტიკისა და გამოცდილების ძირითადი მახასიათებლები	ს/მ
2034		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს კონკრეტული რელიგიის მიმდევართა რწმენა, ღირებულებები, პრაქტიკა და გამოცდილება	ს/მ
2035	132	შეუძლია, ახსნას, რატომ არ გააჩნია არც ერთ კულტურულ ჯგუფს უცვლელი, თანდაყოლილი მახასიათებლები	მაღალი
2036	133	შეუძლია, ახსნას, თუ რატომ ვითარდება მუდმივად და რატომ განიცდის ცვლილებას უკლებლივ ყველა რელიგიური ჯგუფი	მაღალი
2037		შეუძლია, აღწეროს ცალკეული რელიგიის ფარგლებში არსებული რწმენისა და პრაქტიკის მრავალფეროვნება	მაღალი

20. **მეცნიერული, მკვლევარული, აკადემიური, განათლების და მხარდაჭერის განყოფილების
შეხვედრები-შედეგები და კონსტიტუციური განხილვა**

საინფორმაციო კოდი	ძირითადი კომპეტენცია #	დესკრიპტორი	კლასიფიკაცია
2038	121	შეუძლია, შეაფასოს საზოგადოების გავლენა მსოფლიოს ბუნებრივ გარემოზე, მაგალითად, მოსახლეობის ზრდის, მოსახლეობის განვითარების, რესურსების მოხმარებისა და ა.შ. თვალსაზრისით	ელემენტარული
2039	122	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს გარემოს არასათანადოდ დაცვასთან დაკავშირებული რისკები	ელემენტარული
2040		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს, თუ როგორ აერთიანებს და აკავშირებს მსოფლიო საზოგადოებას გარემო	ელემენტარული
2041		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ჯანსაღი და მდგრადი მომავლის უზრუნველსაყოფად საჭირო ღირებულებები, ქცევა და ცხოვრების წესი	ელემენტარული
2042		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ბუნებრივი რესურსების გონივრულად გამოყენებისა და მოხმარების საჭიროება	ელემენტარული
2043		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ის გზები, რომელთა საშუალებითაც მოქალაქეებსა და მთავრობებს შეუძლიათ, ხელი შეუწყონ გარემოს მდგრადობას	ელემენტარული
2044		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს მსოფლიოში არსებული უთანასწორობის პრობლემა	ელემენტარული
2045	128	შეუძლია, აღწეროს პროპაგანდის გავლენა თანამედროვე მსოფლიოზე	საშუალო

2046	129	შეუძლია, ახსნას, თუ რა შეიძლება გააკეთოს ადამიანმა, რომ არ იქცეს პროპაგანდის მსხვერპლად	საშუალო
2047		შეუძლია, ახსნას, რას ნიშნავს პროპაგანდა	საშუალო
2048		შეუძლია, ახსნას, რატომ არიან ადამიანები დაუცველი პროპაგანდისგან	საშუალო
2049	134	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ისტორიისა და ისტორიული ფაქტების წარმოჩენა და მათი სწავლება ეთნოცენტრული ხედვით	მაღალი
2050	135	შეუძლია, ახსნას ეროვნული ეკონომიკა და ის, თუ რა გავლენას ახდენს ეკონომიკური და ფინანსური პროცესები საზოგადოების ფუნქციონირებაზე	მაღალი
2051		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ისტორიის ცვალებადი ბუნება და ის, თუ როგორ იცვლება წარსულის მოვლენების ინტერპრეტირება დროის მსვლელობის პარალელურად და, ასევე, როგორ განსხვავდება ისტორიული მოვლენების ინტერპრეტირება სხვადასხვა კულტურაში	მაღალი
2052		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს სხვადასხვა პერსპექტივიდან მონათხრობი მრავალფეროვანი ამბები ისტორიული ძალებისა და ფაქტორების შესახებ, რომლებსაც შედეგად თანამედროვე მსოფლიოს ფორმირება მოჰყვა	მაღალი
2053		შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს, სხვადასხვა გზით, სხვადასხვა კულტურაში დროთა განმავლობაში როგორ ჩამოყალიბდა მოქალაქეობის კონცეფცია	მაღალი
2054		შეუძლია, მოკლედ აღწეროს სხვადასხვა პერსპექტივიდან მონათხრობი მრავალფეროვანი ამბები ისტორიული ძალებისა და ფაქტორების შესახებ, რომლებსაც შედეგად თანამედროვე მსოფლიოს ფორმირება მოჰყვა	მაღალი

2055	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ისტორიული კვლევის პროცესები	მაღალი
2056	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს გლობალიზაციასთან დაკავშირებული ეთიკის საკითხები	მაღალი
2057	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს მსოფლიო საზოგადოების ეკონომიკური ურთიერთდამოკიდებულება	მაღალი
2058	შეუძლია, კრიტიკულად განიხილოს ეკონომიკურ, სოციალურ, პოლიტიკურ და გარემოსდაცვით პროცესებს შორის კავშირი	მაღალი
2059	შეუძლია, ახსნას, თუ როგორ შეიძლება აისახოს პიროვნული არჩევანი, პოლიტიკური ქმედებები და მოხმარების სტილი მსოფლიოს სხვა ადგილებში	მაღალი

თავი 3 დესკრიპტორების შექმნის, გამოცდისა და სკალირების პროცესი

დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციებისათვის დესკრიპტორების შექმნის ინიციატივა უკავშირდება ევროპის საბჭოს ადრინდელ ნამუშევარს – ენების ერთიან ევროპულ სარეკომენდაციო ჩარჩოს – რომლისთვისაც პირველად შეიქმნა დესკრიპტორები.

ენების ერთიანი ევროპული სარეკომენდაციო ჩარჩოს შემთხვევაში, დესკრიპტორების შექმნის წარმატებული გამოცდილების გათვალისწინებით, გადაწყდა დესკრიპტორების ფორმულირების, გამოცდისა და სკალირების მსგავსი პროცესის წარმოება დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების სარეკომენდაციო ჩარჩოსათვის. აღნიშნული პროცესი მოიცავს რამდენიმე ეტაპს:

1. დესკრიპტორების ფორმულირებისათვის კრიტერიუმების განსაზღვრა.
2. დესკრიპტორების პირველადი ნაკრების შედგენა.
3. დესკრიპტორების შერჩევა განათლების სფეროს სპეციალისტებისა და ექსპერტების რეკომენდაციების გათვალისწინებით.

4. შერჩეული დესკრიპტორების პილოტირება სხვადასხვა სასწავლო გარემოში, ევროპის მასშტაბით.
5. დესკრიპტორების სკალირება, კომპეტენციათა ფლობის სხვადასხვა დონესთან მათი დაკავშირების მიზნით.

დესკრიპტორების ფორმულირებისათვის კონსენსუსის განსაზღვრა

ენების ერთიან ევროპულ სარეკომენდაციო ჩარჩოზე მუშაობის გამოცდილების გათვალისწინებით, დესკრიპტორთა ფორმულირებისათვის განისაზღვრა შემდეგი კრიტერიუმები:

- ▶ **ლაკონურობა:** დესკრიპტორები უნდა იყოს მოკლე და ლაკონური, საუკეთესო შემთხვევაში, უმჯობესია, შედგებოდეს, დაახლოებით, 25 სიტყვისგან.
- ▶ **პოზიტიურობა:** თითოეული დესკრიპტორი უნდა გამოხატავდეს პოზიტიურ შინაარსს (მაგალითად, შეუძლია, გამოხატავს, მხარს უჭერს), და არა ნეგატიურ შინაარსს (არ შეუძლია, ვერ ახორციელებს, შეზღუდულია). საუკეთესო შემთხვევაში, მიზანს წარმოადგენს უზრუნველყოფა იმისა, რომ მასწავლებელს შეეძლოს შემდეგი კომენტარის გაკეთება: „დიახ, ამ პირს შეუძლია ამის გაკეთება, ან ეს მოსწავლე ფლობს ამ (ღირებულებას, დამოკიდებულებას, უნარს, ცოდნას, გაგებას)“, ან „არა, ამ პირს არ შეუძლია ამის გაკეთება, ან ეს მოსწავლე არ ფლობს ამ (ღირებულებას, დამოკიდებულებას, უნარს, ცოდნას, გაგებას)“.
- ▶ **სიცხადე:** თითოეული დესკრიპტორი უნდა იყოს მარტივი, არ უნდა იყოს გადატვირთული ტექნიკური ტერმინებით და ფორმულირებული უნდა იყოს შედარებით მარტივი გრამატიკული კონსტრუქციების გამოყენებით.
- ▶ **დამოუკიდებლობა:** არც ერთი დესკრიპტორი არ უნდა იყოს სხვა დესკრიპტორებზე დამოკიდებული. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, არც ერთი დესკრიპტორის მნიშვნელობა არ უნდა უკავშირდებოდეს სხვა ნებისმიერ დესკრიპტორს. ამ მიზნით, დესკრიპტორებში არ ხდება შინაარსის გამეორება, მაგალითად, მხოლოდ მსაზღვრეელის შეცვლით (მაგ. ცუდი/საშუალო/კარგი, ცოტა/რამდენიმე/ბევრი/უმეტესობა, საკმაოდ ფართო/ძალიან ფართო), რის შედეგადაც მივიღებდით ერთმანეთზე დამოკიდებულ დესკრიპტორებს.
- ▶ **განსაზღვრის ფუნქცია:** თითოეული დესკრიპტორი უნდა აღწერდეს კონკრეტულ ქცევას, რომლის საშუალებითაც შესაძლებელია, განისაზღვროს ფლობს თუ არა მოსწავლე შესაბამის ღირებულებას/დამოკიდებულებას/უნარს/ცოდნას/გაგებას.

დესკრიპტორების პირველადი ნაკრების შედგენისას, გამოყენებულ იქნა უამრავი სხვადასხვა წყარო, მათ შორის, არსებული სქემები, საგანმანათლებლო მასალა, კვლევების შედეგები და პროგრამული თუ პოლიტიკური დოკუმენტები, რომლებიც შეიცავდა შესაბამის სკალირებულ ელემენტებს ან ლაკონურ, აღწერილობითი შინაარსის განაცხადებს, რომელთა ამოღება, ფორმულირების შეცვლა და დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების მოდელში შესული 20 კომპეტენციის დესკრიპტორებად ან კომპეტენციათა დაუფლების დონის აღწერილობის სახით გამოყენება შესაძლებელი იქნებოდა. ჯამში, გამოყენებულ იქნა 98 დოკუმენტი. ამასთან, ზოგიერთი წყაროდან შეუძლებელი იყო დესკრიპტორთა პირდაპირი ამოღება, თუმცა, მათში მნიშვნელოვანი ინფორმაცია იყო მოცემული კომპეტენციათა ასპექტების შესახებ, რომელიც გასათვალისწინებელი იყო დესკრიპტორთა ფორმულირებისას, და ეს ინფორმაცია, ასევე, გამოყენებულ იქნა იმის გადასამოწმებლად, რომ შერჩეული დესკრიპტორები სრულად ესადაგებოდა თითოეული შესაბამისი კომპეტენციის გამოყენების სფეროს. ამ წყაროებში მოცემული სკალირების ელემენტები და აღწერილობითი სახის განაცხადები ამოღებულ იქნა შესაბამისი წყაროდან, შემდეგ შერჩეულ იქნა მათი ფორმულირება კომპეტენციების შინაარსის შესაბამისად და შედეგად მივიღეთ მოკლე და ლაკონური განაცხადები, რომელთა გამოყენებაც პოტენციურად შესაძლებელი იყო დესკრიპტორებად. გარდა ამისა, შეიქმნა ახალი დესკრიპტორები კომპეტენციათა მოდელში შესული იმ კომპეტენციებისათვის, რომლებსაც აღნიშნულ წყაროებში არ მოიძებნა საკმარისი რაოდენობის სკალირების ელემენტები ან აღწერილობითი ფორმის განაცხადები. ახალი დესკრიპტორების ფორმულირება გახდა საჭირო იმ ცალკეული კომპეტენციისათვის, რომელთა შემთხვევებშიც მიჩნეულ იქნა, რომ განხილული წყაროებიდან შეგროვილი დესკრიპტორები საკმარისად არ მოიცავდა მოცემული კომპეტენციის მნიშვნელოვან ასპექტებს.

ამგვარად ფორმულირებული პოტენციური დესკრიპტორების რაოდენობამ 2 085 დესკრიპტორი შეადგინა. ამის შემდეგ ჩატარდა თითოეული ამ დესკრიპტორის კვლევა, ზემოთ ჩამოთვლილ ხუთ კრიტერიუმთან მათი შესაბამისობის დადგენის მიზნით, აღნიშნულ პროცესს ერთდროულად უძღვებოდა ორი სპეციალისტი. აღნიშნული პროცედურის შედეგად, დესკრიპტორთა რაოდენობა 1 371-მდე შემცირდა. სწორედ ამ 1 371 დესკრიპტორიდან გახდა შესაძლებელი დესკრიპტორთა საბოლოო ნაკრებისათვის დესკრიპტორების შერჩევა.

დესკრიპტორების შიჩრევა

დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების სარეკომენდაციო ჩარჩოზე მომუშავე ექსპერტთა ჯგუფის წევრებს დაევაღათ, განეხილათ და საკუთარი მოსაზრებები ჩამოეყალიბებინათ 1 371 დესკრიპტორიდან თითოეულ დესკრიპტორზე და ეს დესკრიპტორები შეეფასებინათ სამიზნე კომპეტენციასთან მათი შესაბამისობის თვალსაზრისით, ასევე, მათი სიცხადის, სხვა დესკრიპტორებისაგან დამოუკიდებლობის, ლაკონურობისა და იმის დასადგენად, თუ რამდენად ექვემდებარება დესკრიპტორში აღწერილი ქცევა სასწავლო გარემოში დაკვირვებას და რამდენად სწორად აფასებს სამიზნე კომპეტენციის ფლობას. აღნიშნული პროცესის შედეგად, შერჩეულ იქნა 990 დესკრიპტორი, რომელიც ექსპერტთა ჯგუფის მიერ დადებითად იქნა შეფასებული.

მიღებული 990 დესკრიპტორი ამის შემდეგ ითარგმნა 10 ენაზე და ონლაინ კითხვარის ფორმით დაეგზავნა განათლების სფეროს სპეციალისტებს ევროპის 15 ქვეყანაში. მასწავლებლების, მასწავლებელთა მომზადებაზე პასუხისმგებელი პირებისა და განათლების სფეროს სხვა სპეციალისტების ამოცანა, კითხვარის ფარგლებში, მდგომარეობდა თითოეული დესკრიპტორის შესაბამის კომპეტენციასთან დაკავშირებაში (იმის დასადგენად, თუ შერჩეული დესკრიპტორი რამდენად ცხადად ესადაგებოდა ერთ კონკრეტულ კომპეტენციას), სამი კრიტერიუმის მიხედვით (სიცხადე, ლაკონურობა და ის, თუ რამდენად ექვემდებარება დესკრიპტორში აღწერილი ქცევა სასწავლო გარემოში დაკვირვებას) დესკრიპტორების შეფასებაში, იმის შეფასებაში, თუ რამდენად ესადაგებოდა თითოეული დესკრიპტორი განათლების სხვადასხვა დონეს, და დესკრიპტორების ფორმულირებაში გამოყენებული ენის შეფასებაში. ამ კვლევაში მონაწილეობდა განათლების სფეროს 1 236 სპეციალისტი და, შედეგად, ჩამონათვალში შესული დესკრიპტორებიდან შემდგომ კვლევაში ჩასართავად შეირჩა 559 დესკრიპტორი, რომელმაც მაღალი შეფასება მიიღო და, ასევე, სწორად იქნა დაკავშირებული შესაბამის კომპეტენციასთან.

დესკრიპტორების პილოტირება

ამგვარად შერჩეული 559 დესკრიპტორი, კვლევის შემდეგ ეტაპზე, გამოყენებულ იქნა სხვადასხვა სასწავლო გარემოში პილოტირების მიზნით. სტატისტიკის მოთხოვნებთან შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად, ამავე დროს, კვლევის შედარებით მართავადი მასშტაბის შესანარჩუნებლად და დესკრიპტორების მოსწავლეებზე მორგებულობის დასადასტურებლად, პილოტირებაში მონაწილეობისათვის შეირჩა 9 წლის და უფროსი ასაკის მოსწავლეები.

პილოტირებას სამი მიზანი ჰქონდა:

1. დესკრიპტორების კონკრეტულ სასწავლო გარემოზე მორგებულობის დადასტურება;
2. იმ დესკრიპტორთა გამორიცხვა, რომელთა გამოყენება პრაქტიკაში გარკვეულ სირთულეებს უკავშირდებოდა;
3. დესკრიპტორთა სკალირება, კომპეტენციის ფლობის დონესთან შესაბამისი დესკრიპტორების დაკავშირებით.

პილოტირებაში მონაწილეობა მიიღო 858 მასწავლებელმა 16 ქვეყნიდან. პილოტირება წარმოებდა განსხვავებულ სოციო-კულტურულ კონტექსტებსა და განათლების ერთმანეთისგან განსხვავებულ სისტემებში. ამ ქვეყნებში, განათლების სფეროზე პასუხისმგებელი პირების ხელშეწყობით, შესაძლებელი გახდა მასწავლებლების მომზადება აღნიშნული პროცესისათვის, კერძოდ, მათ გაიარეს ტრენინგი, რომლის შემდეგაც მათ დაევალოთ შედარებით მცირე რაოდენობის (181-დან 194-მდე) დესკრიპტორის პრაქტიკაში გამოცდა და შემოწმება. ამ მიზნით, მათ უნდა ეწარმოებინათ დაკვირვება ერთი მოსწავლის ქცევაზე, მთელი რიგი შესაბამისი აქტივობების კონტექსტში და დაკვირვების პროცესში გამოყენებინათ დესკრიპტორები, კერძოდ, ეწარმოებინათ ჩანაწერები იმის თაობაზე, ავლენდა თუ არა დაკვირვების ობიექტი დესკრიპტორში აღწერილ კონკრეტულ ქცევებს. ამ პროცედურის შემდეგ, მასწავლებლებს საკუთარი შედეგები და დესკრიპტორების პრაქტიკაში გამოყენების სიმარტივესა თუ სირთულესთან დაკავშირებული მოსაზრებები უნდა მოეწოდებინათ ონლაინ კითხვარის საშუალებით, რომელიც, ასევე, სხვადასხვა ენაზე იყო ნათარგმნი. პილოტირებაში გამოყენებული 559 დესკრიპტორიდან თითოეულზე 250-ზე მეტი კომენტარი იქნა მიღებული, რაც, მონაცემთა სტატისტიკური დამუშავების შედეგად, მყარი და სწორი რეზულტატების მისაღებად აბსოლუტურად საკმარისი იყო.

დესკრიპტორების სკალირება, კომპეტენციითა ფლობის სხვადასხვა დონესთან მათი დაკავშირების მიზნით

პილოტირების შედეგად მიღებული მონაცემების დამუშავება მოხდა მეთოდით, რომელიც ეფუძნება ტესტურ დავალებათა თეორიას (Item Response Theory – IRT), (Rasch Analysis). აღნიშნული ანალიზი იძლევა კომპონენტთა (ჩვენს შემთხვევაში, კომპეტენციების დესკრიპტორთა) დახარისხების საშუალებას, მოცემულ განზომილებაში (ჩვენს შემთხვევაში, დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების მოდელში შემავალი კომპეტენციების შესაბამისი კომპონენ-

ტი) მათი სირთულის მიხედვით. ამგვარი ანალიზის შედეგად, ვიღებთ ინფორმაციას, რომელიც შემდეგი საკითხების შესახებ გადაწყვეტილებების მიღების საშუალებას იძლევა: (ა) კონკრეტული დესკრიპტორი ზუსტად ესადაგება თუ არა კომპეტენციის შესაბამის კომპონენტს (ანუ, სათანადოდ არის თუ არა აღწერილი მასში შესაბამისი კომპეტენცია); (ბ) კომპეტენციის რა დონეზე ფლობას ადასტურებს მოცემულ დესკრიპტორში აღწერილი ქცევა.

დესკრიპტორთა სკალირება საკმაოდ მნიშვნელოვანი პროცესია და იგი საჭიროებდა ღრმა სამეცნიერო მიდგომის გამოყენებას, რათა მიღებული მასალა შესაბამისი, სანდო და გამოსაადგი ყოფილიყო მუშაობის გაგრძელებისათვის. მრავალენოვანი ონლაინკითხვარის საშუალებით მიღებული მონაცემები დამუშავებულ იქნა სპეციალური კომპიუტერული პროგრამის დახმარებით და შემდგომ გაკეთდა მათი თვისებრივი ანალიზი.

ჩატარებული სამუშაოების შედეგად, პილოტირებაში ჩართული 559 დესკრიპტორიდან შერჩეული და დამტკიცებული იქნა 447 დესკრიპტორი. გარდა ამისა, აღმოჩნდა, რომ დესკრიპტორების უმრავლესობა მარტივად ექვემდებარება კომპეტენციის დაუფლების დონის მიხედვით (ელემენტარული, საშუალო და მაღალი) განაწილებას, თუმცა, ზოგიერთი დესკრიპტორი, მიუხედავად კომპეტენციებთან მათი დადასტურებული შესაბამისობისა, არ დაექვემდებარა განაწილებას ზემოთ მოცემულ რომელიმე ჯგუფში – ანუ ამ დესკრიპტორებიდან ზოგი ადგენდა შესაბამისი კომპეტენციის ფლობას ელემენტარულ და საშუალო დენიებს შორის, ხოლო ზოგი – საშუალო და მაღალ დონეებს შორის.

დამტკიცებული დესკრიპტორების სრული ჩამონათვალიდან, სტატისტიკური მონაცემებისა და თვისებრივი ანალიზის შედეგების გათვალისწინებით, შეირჩა 135 ძირითადი დესკრიპტორი. თავდაპირველად დაგეგმილი იყო თითოეული კომპეტენციისათვის, კომპეტენციის ფლობის თითოეული დონისათვის ორ-ორი დესკრიპტორის შერჩევა. თუმცა, ანალიზის შედეგად, გარკვეული გამონაკლისების გაკეთება გახდა საჭირო. ზოგიერთი კომპეტენციისათვის, ამ კომპეტენციის გარკვეულ დონეზე ფლობის დასადასტურებლად, შერჩეულ იქნა სამ-სამი დესკრიპტორი. კომპეტენციის – „მსოფლიოს შეცნობა-შემეცნება და კრიტიკული გააზრება“ – შემთხვევაში, გაცილებით მეტი დესკრიპტორი შეირჩა, რომელიც ადასტურებს მოცემული კომპეტენციის ფლობას როგორც ელემენტარულ, ასევე, საშუალო და მაღალ დონეზე. ხოლო სამი კომპეტენციის შემთხვევაში, კომპეტენციების ერთ-ერთ დონეზე ფლობის შესამოწმებლად მხოლოდ თითო-თითო დესკრიპტორის შერჩევა გახდა შესაძლებელი.

დასკვნა

წინამდებარე დესკრიპტორები წარმოადგენს უმნიშვნელოვანეს რესურსს განათლების სისტემაში დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების სარეკომენდაციო ჩარჩოს დანერგვის საქმეში. მათში აღწერილია კონკრეტული ქცევები, რომლებიც შესაძლებელია, რომ გამოავლინონ მოსწავლეებმა და, შესაბამისად, ისინი კომპეტენციების მოდელში შესული კომპეტენციების პრაქტიკაში დანერგვას ემსახურება.

დესკრიპტორების გამოყენება შესაძლებელია ბევრი სხვადასხვა მიზნით. მაგალითად, ისინი გამოიყენება, როგორც ახალგაზრდა თაობისათვის დემოკრატიის კულტურისათვის აუცილებელი კომპეტენციების სწავლების მიზნით, სასწავლო აქტივობებისა და საგანმანათლებლო ინიციატივების შემუშავების, პრაქტიკაში დანერგვისა და შეფასების მნიშვნელოვანი რესურსი. განათლების სფეროს სპეციალისტები და მასწავლებლები, რომელთაც აქვთ

სურვილი, ეფექტურად ისარგებლონ დესკრიპტორებით, ყურადღებით უნდა გაეცნონ წინამდებარე პუბლიკაციის მესამე ტომში შესულ პირველ და მეორე თავებს, რომლებიც ეძღვნება კურიკულუმის შემუშავებასა და სწავლების თეორიასა და პრაქტიკას (პედაგოგიკას). დესკრიპტორები, ასევე, შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს მოსწავლეთა მიერ კომპეტენციის დაუფლებისა და ათვისების დონის შესაფასებლად, რაც ემსახურება იმ სფეროს (ან სფეროების) აღმოჩენას, რომელიც კომპეტენციის სრულყოფილად დაუფლებასა და ათვისებას აფერხებს და რომელიც გაუმჯობესებას საჭიროებს, ან სწავლის გარკვეული პერიოდის შემდეგ შეიძლება გამოვიყენოთ მოსწავლეთა მიერ კომპეტენციის დაუფლებისა და ათვისების დონისა და მიღწევების შესაფასებლად. განთლების სფეროში მოღვაწე პირებს, რომლებსაც სურთ დესკრიპტორების გამოყენება ზემოთ აღწერილი რომელიმე მიზნით, ვურჩევთ, გაეცნონ წინამდებარე პუბლიკაციის მესამე ტომის მესამე თავში შესულ მასალას, რომელიც შეფასებას ეხება; ასევე, რეკომენდებულია, გაეცნონ წინამდებარე პუბლიკაციის პირველი ტომის მეშვიდე თავში შესულ მასალას, რომელშიც მოცემულია ინსტრუქციები დესკრიპტორების გამოყენების თაობაზე და, რაც მთავარია, დესკრიპტორების არამიზნობრივად გამოყენებასთან დაკავშირებულ რისკებზე.

ქვეყნის საერთაშორისო ურთიერთობების განვითარების პოლიტიკის საფუძვლები

- Bond T. G. and Fox C. M. (2015), *Applying the Rasch model: fundamental measurement in the human sciences* (3rd edn), Routledge, New York.
- Council of Europe (2001), *Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment* (CEFR), Cambridge University Press, Cambridge, available at www.coe.int/t/dg4/linguistic/source/framework_en.pdf, accessed 16 December 2017.
- Kennedy D., Hyland A. and Ryan N. (2007), “Writing and using learning outcomes: a practical guide”, in Froment E. et al. (eds), *EUA Bologna handbook – Making Bologna work*, Article C 3.4-1, Raabe Verlag, Berlin.
- North B. (2000), *The development of a common frame work scale of language proficiency*, Peter Lang, New York.
- North B. and Schneider G. (1998), “Scaling descriptors for language proficiency scales”, *Language Testing* Vol. 15, No. 2, pp. 217-63

Sales agents for publications of the Council of Europe Agents de vente des publications du Conseil de l'Europe

BELGIUM/BELGIQUE

La Librairie Européenne -
The European Bookshop
Rue de l'Orme, 1
BE-1040 BRUXELLES
Tel.: + 32 (0)2 231 04 35
Fax: + 32 (0)2 735 08 60 E-mail: info@
libeurop.eu http://www.libeurop.be
Jean De Lannoy/DL Services c/o Michot
Warehouses Bergense steenweg 77
Chaussée de Mons

BE-1600 SINT PIETERS LEEUW

Fax: + 32 (0)2 706 52 27 E-mail: jean.
de.lannoy@dl-servi.com
http://www.jean-de-lannoy.be

BOSNIA AND HERZEGOVINA/ BOSNIE-HERZÉGOVINE

Robert's Plus d.o.o.
Marka Marulića 2/V
BA-71000 SARAJEVO
Tel.: + 387 33 640 818
Fax: + 387 33 640 818
E-mail: robertsplus@bih.net.ba

CANADA

Renouf Publishing Co. Ltd.
22-1010 Polytek Street
CDN-OTTAWA, ONT K1J 9J1
Tel.: + 1 613 745 2665
Fax: + 1 613 745 7660
Toll-Free Tel.: (866) 767-6766
E-mail: order.dept@renoufbooks.com
http://www.renoufbooks.com

CROATIA/CROATIE

Robert's Plus d.o.o. Marasovičeva 67
HR-21000 SPLIT
Tel.: + 385 21 315 800, 801, 802, 803
Fax: + 385 21 315 804
E-mail: robertsplus@robertsplus.hr

CZECH REPUBLIC/ RÉPUBLIQUE TCHÈQUE

Suweco CZ, s.r.o.
Klecakova 347
CZ-180 21 PRAHA 9
Tel.: + 420 2 424 59 204
Fax: + 420 2 848 21 646
E-mail: import@suweco.cz
http://www.suweco.cz

DENMARK/DANEMARK GAD

Vimmelskaflet 32
DK-1161 KØBENHAVN K
Tel.: + 45 77 66 60 00
Fax: + 45 77 66 60 01
E-mail: reception@gad.dk
http://www.gad.dk

FINLAND/FINLANDE

Akateeminen Kirjakauppa
PO Box 128
Keskuskatu 1
FI-00100 HELSINKI
Tel.: + 358 (0)9 121 4430
Fax: + 358 (0)9 121 4242
E-mail: akatilaus@akateeminen.com
http://www.akateeminen.com

FRANCE

Please contact directly /
Merci de contacter directement
Council of Europe Publishing
Éditions du Conseil de l'Europe
F-67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: + 33 (0)3 88 41 25 81
Fax: + 33 (0)3 88 41 39 10
E-mail: publishing@coe.int
http://book.coe.int

Librairie Kléber
1, rue des Francs-Bourgeois F-67000
STRASBOURG
Tel.: + 33 (0)3 88 15 78 88
Fax: + 33 (0)3 88 15 78 80
E-mail: librairie-kleber@coe.int
http://www.librairie-kleber.com

GREECE/GRÈCE

Librairie Kauffmann s.a. Stadiou 28
GR-105 64 ATHINAI
Tel.: + 30 210 32 55 321
Fax: + 30 210 32 30 320
E-mail: ord@otenet.gr
http://www.kauffmann.gr

HUNGARY/HONGRIE

Euro Info Service Pannónia u. 58.
PF. 1039
HU-1136 BUDAPEST
Tel.: + 36 1 329 2170
Fax: + 36 1 349 2053
E-mail: euroinfo@euroinfo.hu
http://www.euroinfo.hu

ITALY/ITALIE

Licosa SpA
Via Duca di Calabria, 1/1
IT-50125 FIRENZE
Tel.: + 39 0556 483215
Fax: + 39 0556 41257
E-mail: licosa@licosa.com
http://www.licosa.com

NORWAY/NORVEGE

Akademika
Postboks 94 Blindern
NO-0314 OSLO
Tel.: + 47 2 218 8100
Fax: + 47 2 218 8103
E-mail: support@akademika.no
http://www.akademika.no

POLAND/POLOGNE

Ars Polona JSC
25 Obroncow Street
PL-03-933 WARSZAWA
Tel.: + 48 (0)22 509 86 00
Fax: + 48 (0)22 509 86 10
E-mail: arspolona@arspolona.com.pl
http://www.arspolona.com.pl

PORTUGAL

Marka Lda
Rua dos Correiros 61-3
PT-1100-162 LISBOA
Tel.: 351 21 3224040
Fax: 351 21 3224044
E-mail: apoio.clientes@marka.pt
www.marka.pt

RUSSIAN FEDERATION/ FEDERATION DE RUSSIE

Ves Mir
17b, Butlerova ul. - Office 338
RU-117342 MOSCOW
Tel.: + 7 495 739 0971
Fax: + 7 495 739 0971
E-mail: orders@vesmirbooks.ru
http://www.vesmirbooks.ru

SWITZERLAND/SUISSE

Planetis Sàrl
16, chemin des Pins
CH-1273 ARZIER
Tel.: + 41 22 366 51 77
Fax: + 41 22 366 51 78
E-mail: info@planetis.ch

TAIWAN

Tycoon Information Inc.
5th Floor, No. 500, Chang-Chun Road
Taipei, Taiwan
Tel.: 886-2-8712 8886
Fax: 886-2-8712 4747, 8712 4777
E-mail: info@tycoon-info.com.tw
orders@tycoon-info.com.tw

UNITED KINGDOM/ROYAUME-UNI

The Stationery Office Ltd PO Box 29
GB-NORWICH NR3 1GN
Tel.: + 44 (0)870 600 5522
Fax: + 44 (0)870 600 5533
E-mail: book.enquiries@tso.co.uk
http://www.tsoshop.co.uk

UNITED STATES AND CANADA/ ÉTATS-UNIS et CANADA

Manhattan Publishing Co
670 White Plains Road
USA-10583 SCARSDALE, NY
Tel.: + 1 914 472 4650
Fax: + 1 914 472 4316
E-mail: coe@manhattanpublishing.com
http://www.manhattanpublishing.com

Council of Europe Publishing/Éditions du Conseil de l'Europe
F-67075 STRASBOURG Cedex

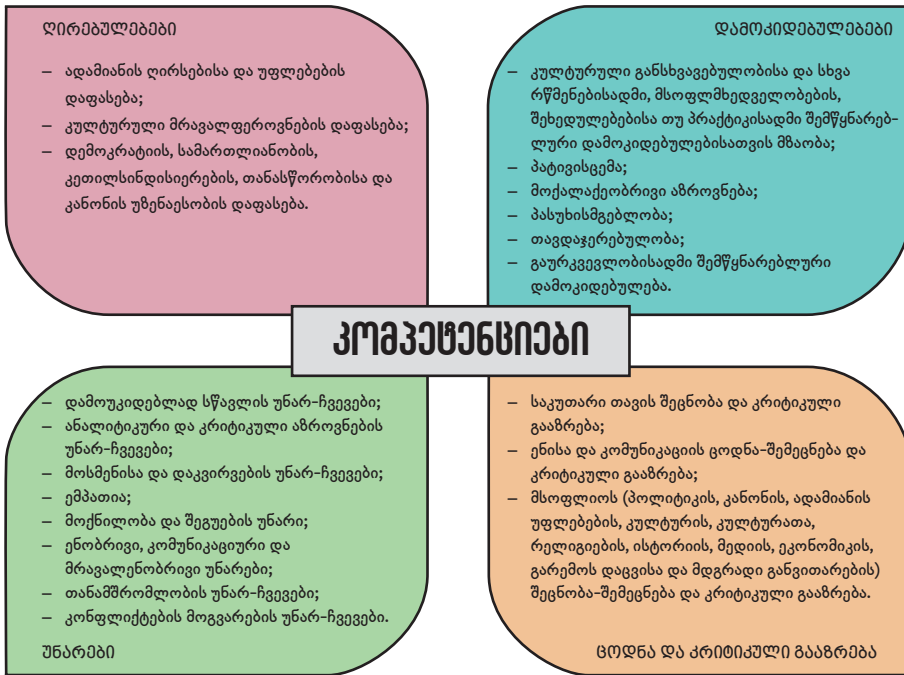
Tel.: + 33 (0)3 88 41 25 81 – Fax: + 33 (0)3 88 41 39 10 – E-mail: publishing@coe.int –
Website: http://book.coe.int

დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების მოდელი

ევროპის საბჭოს უპირველეს მიზანს წარმოადგენს ადამიანის უფლებების, დემოკრატიისა და კანონის უზენაესობის ხელშეწყობა და დაცვა. აღნიშნული პრინციპები უკვე ათწლეულებია ევროპული საზოგადოებებისა და პოლიტიკური სისტემების ქვაკუთხედს წარმოადგენს, თუმცა ისინი კვლავაც საჭიროებს ყურადღებას მათი შენარჩუნებისა და ხელშეწყობის მიზნით, განსაკუთრებით, ეკონომიკური და პოლიტიკური კრიზისების პერიოდში.

ადამიანთა უმრავლესობა თანხმდება მასზე, რომ დემოკრატია წარმოადგენს მმართველობის ფორმას, რომელიც ხორციელდება ხალხის მიერ და ხალხის სახელით, და რომ დემოკრატია ვერ იარსებებს იმ ინსტიტუტების გარეშე, რომლებიც უზრუნველყოფს რეგულარული, თავისუფალი და სამართლიანი არჩევნების ორგანიზებას, უმრავლესობის მმართველობასა და მთავრობის ანგარიშგაღებულებას. თუმცა აღნიშნული ინსტიტუტების ფუნქციონირება დამოკიდებულია მოქალაქეთა მიერ გამოვლენილ აქტიურობაზე, დემოკრატიული ღირებულებებისადმი და დამოკიდებულებებისადმი ერთგულებაზე. ამ საქმეში განათლება უმნიშვნელოვანეს როლს თამაშობს და წინამდებარე სარეკომენდაციო ჩარჩო შექმნილია იმისათვის, რათა ხელი შეუწყოს განათლების სისტემებს დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციათა სწავლების, სწავლისა და შეფასების საქმეში, და სთავაზობს განათლების სისტემებს ამ მიმართულებით შემუშავებულ მთელ რიგ თანამიმდევრულ მიდგომებს.

წინამდებარე პუბლიკაციის მეორე ტომში შესულია დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების დესკრიპტორები, რომელთა შესახებაც ინფორმაცია მოცემულია პუბლიკაციის პირველ ტომში. მოცემული დესკრიპტორები განკუთვნილია განათლების სფეროს სპეციალისტებისათვის და ემსახურება მათ დახმარებას სწავლის შედეგების შემუშავებაში, სწავლის გარკვეული პერიოდის შემდეგ კომპეტენციათა ათვისების დონის შეფასებაში და იმ ელემენტების აღმოჩენაში, რომლებიც შემდგომ მუშაობასა და განვითარებას საჭიროებს. დამატებითი ინფორმაცია და რეკომენდაციები დემოკრატიული კულტურის კომპეტენციების სარეკომენდაციო ჩარჩოს დანერგვის თაობაზე შესულია წინამდებარე პუბლიკაციის მესამე ტომში.

www.coe.int

კონტინენტის მასშტაბით, ევროპის საბჭო წარმოადგენს ადამიანის უფლებათა დაცვის წამყვან ორგანიზაციას. მასში გაწევრიანებულია 47 სახელმწიფო, რომელთაგანაც 28 ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოს წარმოადგენს. ევროპის საბჭოს ყველა წევრი სახელმწიფო ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის ხელმოწერია, კონვენციისა, რომელიც ადამიანის უფლებების, დემოკრატიისა და კანონის უზენაესობის დაცვის მიზნით არის შექმნილი. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო ზედამხედველობას უწევს აღნიშნული კონვენციის შესრულებას წევრ სახელმწიფოებში.

სამტომეული
ტომი 2

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE